

Afsluitdijk De dijk die tussen 1923 en 1932 werd aangelegd om de Zuiderzee te temmen, is kaarsrecht en sober. Het is een van de weinige menselijke constructies die vanuit de ruimte zichtbaar zijn, maar alles aan deze dam is nadrukkelijk pretentieloos. Hij draagt geen bloemrijke benaming als Hondsbossche Zeewering of Westfriese Omringdijk, maar heet simpelweg Afsluitdijk. 'Een volk dat leeft bouwt aan zijn toekomst', zo staat het op het monument bij de plek waar het laatste gat werd gesloten, en in het geval van het Nederlandse volk zijn daar geen tierelantijnen bij nodig. Toch heeft de Afsluitdijk poëzie. Waarom anders dat kokette knikje in die rechte streep, bij Kornwerderzand? En wie zou 's nachts van Wieringen naar Friesland kunnen rijden zonder, zoals de dichteres Vasalis, een gewaarwording van grootsheid te ondergaan? *De bus rijdt als een kamer door de nacht/de weg is recht, de dijk is eindeloos/links ligt de zee, getemd maar rusteloos,/wij kijken uit, een kleine maan schijnt zacht.*

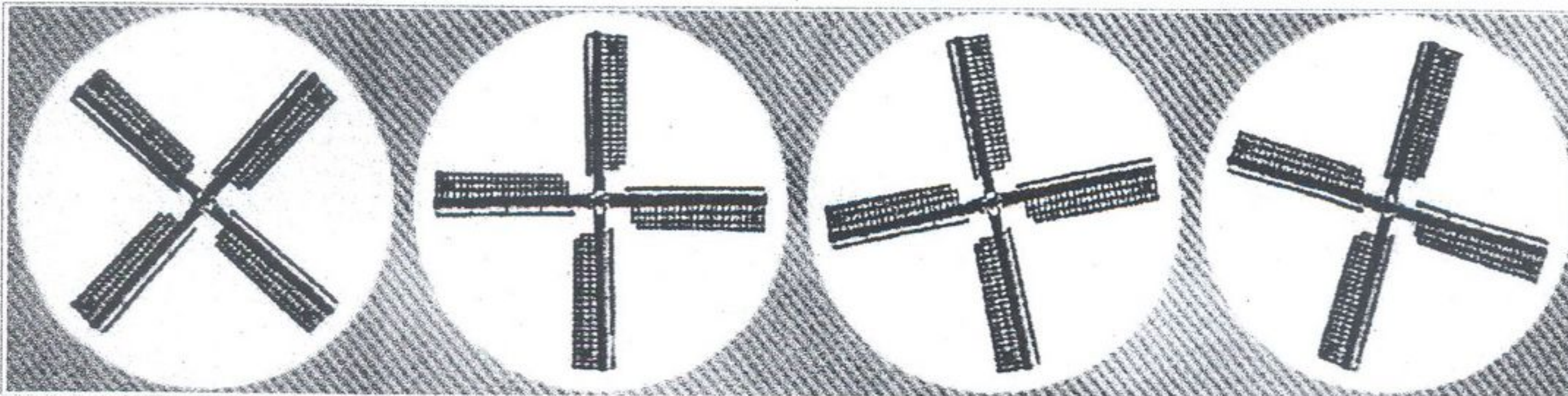
dijken Een dijk is een aarden wal die de zee tegen moet houden. Aarde tegen zee, het lijkt een ongelijke strijd. Sinds de Middeleeuwen heeft die strijd de bewoners van de Lage Landen continu aan het werk gehouden, en gaandeweg werd 'de dijk' veel meer dan een simpele constructie. Er groeide een haast magische verwevenheid tussen mensen en dijk, een haat-liefdeverhouding. In de omgang tussen mens en dijk werden geen lieverkoekjes gebakken, alles eraan was bittere ernst. In de rijke Nederlandse literatuur over watersnoden en overstromingen wordt de dijk vaak voorgesteld als een levend wezen, een religieuze personificatie of een harde meester: 'Wie hem niet geeft wat hem toekomt, stoot hij uit.' De mens was nietig en ondergeschikt, afhankelijk en gehoorzaam. De dijk was superieur. De mens had 'plicht', de dijk 'recht'. Eeuwenlang speelde dit besef van nietigheid, afhankelijkheid en plichtsbesef een belangrijke rol in het leven van de Nederlanders. Pas de Afsluitdijk en de deltawerken rekenden ermee af. Het diepe gevoel van machteloosheid en onderworpenheid maakte plaats voor een even diep geloof in menselijk kunnen: in technologie, controle, beheersbaarheid en nog even later 'maakbaarheid'. (zie: deltaplan; waterschap)

dijkgraaf Qua adel heeft Nederland nooit veel voorgesteld. Als Nederlanders met adellijke titels worden aangeduid, hebben ze die meestal niet geërfd maar veroverd, en wel op een manier die niet

van veel *noblesse* getuigt: drugsbaronnen, saletjonkers en moraalridders. De gunstige uitzondering op de regel is de dijkgraaf. Als voorzitter van een waterschap is hij of zij een gezaghebbend personage. Een dijkgraaf wordt, ongeveer zoals een burgemeester, bij koninklijk besluit benoemd op voordracht van de Verenigde Vergadering van het waterschap. Tegenwoordig is de dijkgraaf een manager achter een bureau, maar vroeger was hij onderwerp van angstaanjagende mythen en vertellingen. Hij had macht over leven en dood, vaak was hij grootgrondbezitter en had hij de rechtspraak in handen. Misschien had hij een geheim verbond met de elementen. Bij nacht en ontij zag men hem over de dijk galopperen, zijn lange witte baard wapperend in de storm, maar de hoeven van zijn schimmel raakten de dijk niet... het was vlak bij de plek waar hij jaren tevoren met paard en al door de zee verzwolgen was. (

In oorlogstijd konden de wieken als een telegraaf gebruikt worden, met een afgesproken "wiekentaal" konden signalen over grote afstanden worden doorgegeven. In normale tijden is er een eenvoudige, algemeen bekende molentaal, met maar vier begrippen.

De wieken draaien tegen de klok in, en daarom heet de wiek die bijna beneden komt de komende wiek en die net door de onderste stand is de gaande wiek. Bij geboorte komt er nieuw leven en daarom is de rust met een wiek bijna beneden de vreugdestand, en de rust met een wiek net voorbij de verticale stand de rouwstand.

Lange rust	korte rust	rouw	vreugde
In de tijd voor dat er bliksemafleiders waren moest de molen in rust zo laag mogelijk gehouden worden, de wieken werden daarom in deze stand gezet.	Deze ruststand is wat gemakkelijker, je kunt dan namelijk goed bij de onderste wiek komen om hem aan de ketting te leggen. Nu er bliksemafleiders zijn is dit meestal ook de lange rust stand	De onderste wiek is net de onderste stand voorbij, is een gaande wiek, een teken van rouw, er is "iemand uit de tijd", iemand is gestorven. zie ook de pagina over <u>techniek</u>	De komende wiek, bijna onderaan, een teken van vreugd, bijv. omdat er iemand is geboren, er is nieuw leven gekomen

waterschap Een Franse soldaat die Nederland in de achttiende eeuw bezocht, merkte over de dijken op dat 'zoiets alleen tot stand kan komen in een republiek, want in een monarchie gaat het geld op aan de grillen van het hof'. Of zou het andersom zijn, en werd Nederland juist een democratie en een republiek vanwege de noodzaak tot waterbeheersing? Droge voeten houden als je onder de zeespiegel woont, is immers een gemeen-

schappelijk belang dat zich met grote kracht opdringt. Al in de Middeleeuwen kwamen in Nederland waterschappen en (hoog)heemraadschappen tot stand. Eenmaal per jaar kwamen de ingelanden – allen die in het betrokken gebied grond bezitten – bij elkaar in het gemeenlandshuis om een bestuur te kiezen. Kenmerkend is daarbij de trits belang-betaling-zeggenschap: wie een belang heeft in de gemeenschappelijke zaak, en belasting betaalt, mag meebeslissen. Waterschappen staan daarmee aan het begin van de democratische traditie waarop Nederland zich mag beroemen. Tegenwoordig zijn het grote conglomeraten, die zorg dragen voor het onderhoud van de dijken, het waterpeil en een goede waterkwaliteit. Maar het democratisch gehalte is in de loop van de eeuwen alleen maar toegenomen. Vroeger maakten boeren de dienst uit, daarna kregen ook huiseigenaren stemrecht, en uiteindelijk alle ingezetenen. Iedere categorie heeft zijn eigen ideeën over bijvoorbeeld de hoogte van het grondwaterpeil. Er moet dus voortdurend worden vergaderd, overlegd en afgewogen. Met z'n allen op zoek naar het compromis: het waterschap is nog steeds het mooiste schouwtoneel van het Hollandse poldermodel.

Normaal Amsterdams Peil Zestig procent van Nederland bestaat uit polders, dat wil zeggen uit gebieden die kunstmatig worden droog gehouden. Er zijn drie soorten polders: droogmakerijen (drooggemalen meren), aandijkingen (aangeslibde stukken zee waar een dijk omheen is gelegd) en veenpolders (drooggelegde laagveenmoerassen). De diepte van polders wordt uitgedrukt in meters beneden Normaal Amsterdams Peil. Aanvankelijk was dit NAP het gemiddeld vloedpeil van het IJ in Amsterdam, tegenwoordig het gemiddeld vloedpeil van de Noordzee. Door natuurlijke oorzaken en menselijke activiteiten zijn de gemeten hoogten en diepten voortdurend in beweging. Zo stijgt de zeespiegel – de afgelopen eeuw met vijftien centimeter – terwijl de bodem van West-Nederland daalt – de afgelopen eeuw met vijf centimeter. Tegelijk ‘kantelt’ Nederland, want het oosten gaat niet omlaag maar juist omhoog. Door al deze veranderingen ligt ook het diepste punt van Nederland – tevens het diepste punt van Europa – niet vast. Tot voor kort ging de Rotterdamse deelgemeente Prins Alexanderpolder met die eer strijken: de diepte bedroeg zeven meter onder NAP. Maar inmiddels is de betreffende plek met het oog op bouwactiviteiten opgehoogd tot -6,25 meter. In 1995 bleek uit nieuw onderzoek dat het laagste punt nu ligt nabij de eendenkooi aan de Derde Tochtweg in de Zuid-Hollandse gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel: 6,74 meter onder NAP. Zonder dijken en duinen zou hier bij vloed bijna zeven meter water staan. (

deltaplan Op 4 oktober 1986 verklaarde koningin Beatrix met de opening van de stormvloedkering in de Oosterschelde de deltawerken voor voltooid. Ruim tien jaar later, op 10 mei 1997, deed ze dat nog een keer toen het allerlaatste onderdeel, de Waterkering Nieuwe Waterweg, werd geopend. Het kan ook niet vaak genoeg gezegd worden: Nederland is de zee definitief de baas. ‘Het roofdier is veilig buitengesloten,’ stelde minister Jorritsma van Verkeer en Waterstaat in 1997 vast. Nederland, dat voor zestig procent onder de zeespiegel ligt, is eindelijk zeker van zijn veiligheid. Dat groeiend zelfbewustzijn laat zich, volgens NRC-journalist Hans Steketee, aflezen aan het uiterlijk van de deltawerken. ‘De eerste bouwwerken, zoals de dam in het Veerse Gat (1961) en de Grevelingendam (1965), zijn niet veel meer dan een hoge stapel keien, bedekt met asfalt. De Haringvlietsluizen (1971) hebben al iets speels, terwijl de Oosterscheldekering bijna elegant is te noemen. En het ranke frame van witte buizen dat bij ontij over teflon gewrichten de Nieuwe Waterweg kan inscharnieren, mag zelfs wuft heten. Wie tijd heeft voor mooi moet zich wel zeker maken van de

27-04-09

'Debat is nodig over rol van koning Willem'

Door JANNETJE KOELEWIJN en MEREL THIE

Het is onverstandig dat de Tweede Kamer nog niet heeft gepraat over wat voor soort koning Nederland wil als Beatrix aftreedt: een koning met alleen ceremoniële taken, zoals in Zweden, of een koning met invloed.

Nu is het voor een fundamenteel debat over die cruciale vraag eigenlijik al te laat, vindt Peter Rehwinkel, PvdA-senator en staatsrechtdeskundige. Hij heeft „het gevoel” dat de abdicate „op redelijk korte termijn” zal worden aangekondigd. Geruchzal worden aangekondigd. Geruchten daarover doen regelmatig de ronde.

Zelf wil Willem-Alexander een koning met invloed zijn, net als zijn moeder, en geen „flintjesknipper”. Maar een meerderheid van de Tweede Kamer (PvdA, SP, PVV, Groenlinks en D66) wil geen koning die onderdeel is van de regering.

In de praktijk willen partijen echter niet hun vingers branden aan de monarchie, zegt Rehwinkel. „Agendering van een meer ceremonieel koningschap is lastig. „Publicitair slaat de vlam dan al snel in de pan.” Mogelijk zijn partijen ook bang kiezers kwijt te raken, denkt hij. „Het draag-

vlak voor de Oranjes bij de bevolking is onverminderd groot.”

Uit de laatste peiling van TNS NIPO bleek dat 85 procent van de bevolking de monarchie steunt. Volgens Alexander Pechtold, fractievoorzitter van D66, wil premier Balkenende (CDA) zo'n debat niet. „Dat blijkt uit zijn hele *body language* als je erover begint. Ik vraag me af wat hij erger vindt, een onderzoek naar Irak of een serieuze discussie over de modernisering van de monarchie.”

Liesbeth Spies van het CDA zegt dat haar partij „niet naar een ceremonieel koningschap wil”. En de VVD'er Willibrord van Beek heeft „geen behoefte aan grote staatsrechtelijke discussies”.

Pechtold en Rehwinkel vinden dat politici geen verantwoordelijkheid nemen voor de monarchie. Rehwinkel: „Bij een misstap van Willem-Alexander, zoals een onhandige uitspraak, staan ze wel klaar om commentaar te geven.”

Pechtold: „Als je er over begint als het aantreden van koning Willem aanstaande is, word je toch gezien als de verstoorder van het feestje.” Het debat gaat dan volgens hem over de persoon, niet over de monarchie.

poldermodel Nederland staat sinds de Middeleeuwen bekend om zijn nuchtere, democratische manier om gezamenlijke problemen aan te pakken. Veel historici brengen dat in verband met de noodzaak tot waterbeheersing. Uit de eeuwenlange gezamenlijke strijd om droge voeten is de consensus- en overlegcultuur ontstaan die tegenwoordig wordt aangeduid als het 'poldermodel'. De onderliggende gedachte is: als iedereen maar kan meepraten en naar elkaar luistert, kan de overheid zich terughoudend opstellen. Als alles goed gaat en er voor alle partijen genoeg is, werkt dit model inderdaad voortreffelijk. Minder zeker is of dat ook het geval is bij schaarste, crisis en conflicterende belangen. In zulke situaties is de bereidheid om naar elkaar te luisteren al gauw minder groot en dreigen zwakke partijen te worden overstemd. Ook neemt het gevaar dan toe dat al het overleg dat nodig is om op één lijn te komen, de slagvaardigheid van de besluitvorming ondermijnt. Is dat trotse poldermodel van ons dus een mooi-weermodel? Als dat zo is, ligt dat aan een 'kopieerfout' die gemaakt is bij het vertalen van het oorspronkelijke model van waterbeheersing naar een algemeen bestuurlijk model. Het echte poldermodel – het waterschap – is een democratische organisatie die bij uitstek efficiënt en slagvaardig is. Ook hier wordt door veel partijen overlegd, maar er is tevens een krachtig bestuur, dat – gehoord alle meningen – besluiten neemt: het waterschapsbestuur onder leiding van de dijkgraaf, op de vingers gekeken door Rijkswaterstaat. Bij slecht weer is dijkbewaking nodig en komt de dijkgraaf in actie. Ook dat hoort bij het 'poldermodel' zoals het oorspronkelijk was bedoeld.

Landelijke partijen

[bewerken] Nationaal vertegenwoordigd

Twaalf politieke partijen zijn vertegenwoordigd in de Eerste of Tweede Kamer of het Europees Parlement. Acht partijen zijn in al deze raden vertegenwoordigd.

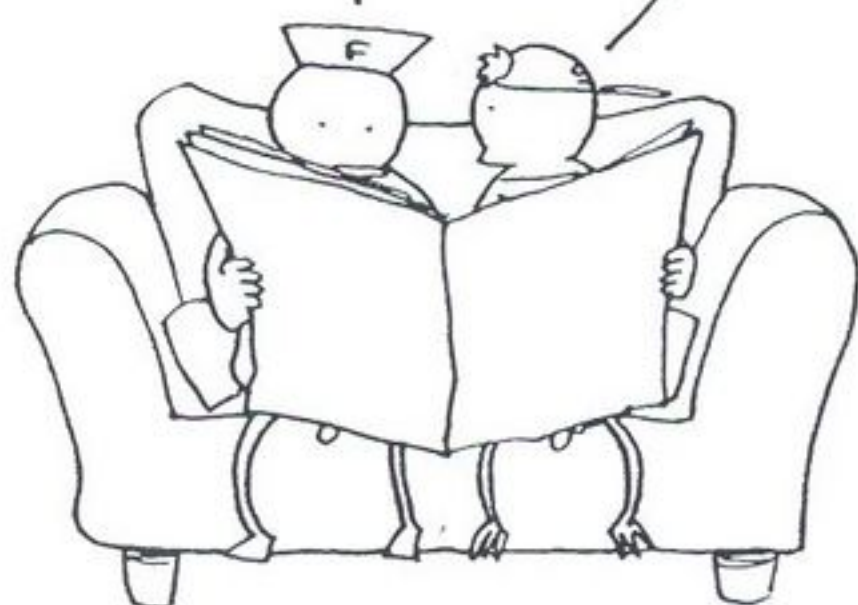
Partij	Afkorting	Jaar van oprichting	Voortgekomen uit	Zetels			ledenaantal (2007) ^[1]	ledenaantal (2009) ^[2]	ledenaantal (2010)
				TK	EK	EP			
<u>Volkspartij voor Vrijheid en Democratie</u>	VVD	1948	<u>PvdV</u> en <u>Comité-Oud</u>	31	14	3	36.832	37.703	36.371
<u>Partij van de Arbeid</u>	PvdA	1946	Fusie <u>CDU</u> , <u>SDAP</u> en <u>VDB</u>	30	14	3	59.327	56.507	54.504
<u>Partij voor de Vrijheid</u>	PVV	2006	VVD (afsplitsing)	24	-	5	- ^[3]	-	-
<u>Christen-Democrisch Appèl</u>	CDA	1980	Fusie <u>ARP</u> , <u>CHU</u> en <u>KVP</u>	21	21	5	69.200	68.102	67.592
<u>Socialistische Partij</u>	SP	1971	<u>KEN(ml)</u> (afsplitsing)	15	12	2	50.238	50.444	46.507
<u>Democraten 66</u>	D66	1966		10	2	3	10.370	12.432	18.507
<u>GroenLinks</u>	GL	1990	Fusie <u>CPN</u> , <u>PPR</u> , <u>PSP</u> en <u>EVP</u>	10	4	3	21.901	20.815	24.214

ChristenUnie	CU	2001	Fusie RPF en GPV	5	4	1	27.683	26.745	26.441
Staatkundig Gereformeerde Partij	SGP	1918	ARP (afsplitsing)	2	2	1	26.906	26.940	27.196
Partij voor de Dieren	PvdD	2002		2	1	-	6.972	8.012	10.310
Onafhankelij ke Senaatsfracti e ^[4]	OSF								

☞ **FOKKE & SUKKE**
HEBBEN ER EEN HARD HOOFD IN

SJONGEJONGE

...WAT EEN ZOITJE
DAAR IN BELGIË!

RGVT

www.foksuk.nl

8-3-2009

STEMWIJZER. Een recordaantal van 1.139.248 mensen heeft een advies gevraagd via Stemwijzer.nl. Dat heeft het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) bekendgemaakt. Op de verkiezingsdag lag de piek, net als bij voorgaande verkiezingen rond vijf uur 's middags, wanneer veel mensen na het werk de internetdienst raadplegen voor een stemadvies. Vooral in Almere, Groningen en Middelburg was de stemwijzer populair. In die gemeenten maakte meer dan 40 procent van de kiezers gebruik van de site. Deze is ontwikkeld voor 55 gemeenten, deelgemeenten en stadsdelen. In Amsterdam werd de Noord-Zuidlijn als belangrijkste onderwerp beoordeeld, in Den Haag en Almere stond de bouw van nieuwe moskeeën boven aan de lijst van belangrijke issues.

De monarchie als regeringsvorm

De regering wordt gevormd door de Koningin en de ministers. Sinds de ingrijpende herziening van de Grondwet van 1848 is Nederland een zogenaamde 'constitutionele monarchie met een parlementair stelsel'. Constitutionele monarchie betekent dat de Grondwet de macht van de erfelijke vorst bepaalt. De Grondwet regelt ook de verdeling van de regeringsbevoegdheid tussen de Koningin en andere overheidsinstanties. Het zijn de ministers die aan de volksvertegenwoordiging verantwoording verschuldigd zijn

voor de handelingen van de regering. De Koningin draagt geen politieke verantwoordelijkheid en kan daarom niet door het parlement ter verantwoording worden geroepen. Tot de vele taken van de Koningin behoort het uitspreken van de jaarlijkse Troonrede op Prinsjesdag aan het begin van het parlementaire jaar (derde dinsdag van september). De Troonrede zet de plannen van de regering voor het komende jaar uiteen.

De Koningin speelt een belangrijke rol bij de totstandkoming van kabinetten. Na de verkiezingen raadpleegt zij de fractieleiders, de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer van het parlement en de Vice-voorzitter van de Raad van State. Op hun advies kan de Koningin een informateur benoemen die – als dat nodig is – onderzoekt welke partijen tot samenwerking bereid zijn. De partijen die met elkaar een regeringscoalitie willen sluiten, beschrijven in een regeerakkoord de plannen voor de komende regeringsperiode van vier jaar. Vervolgens benoemt de Koningin een formateur, die opdracht krijgt een kabinet samen te stellen.

De nieuwe ministers worden bij Koninklijk Besluit benoemd en beëdigd door de Koningin. Naast deze formele taken overlegt het staatshoofd geregeld met de minister-president, andere bewindslieden en vooraanstaande personen uit het economische en culturele leven.

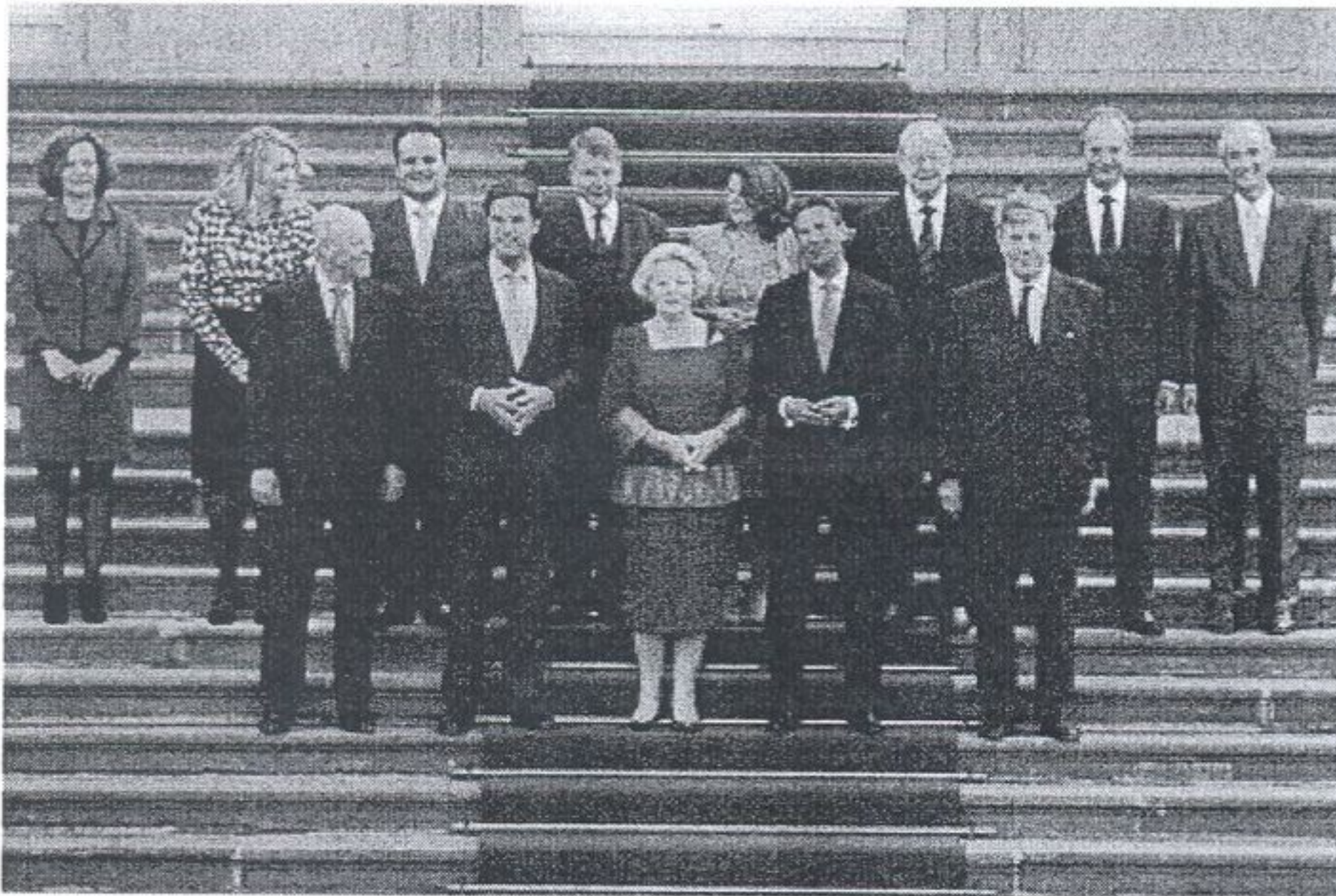
Ministerraad

Alle ministers tezamen vormen de ministerraad met als voorzitter de minister-president. Tot de taken van de ministers behoren de voorbereiding van wetgeving, de uitvoering van wetten, het toezicht houden op provincies en gemeenten en het onderhouden van de buitenlandse betrekkingen. Er zijn in totaal 16 ministers die verantwoordelijk zijn voor de onderwerpen die nagenoeg allemaal in dit boek aan de orde komen. Naast ministers kent Nederland ook staatssecretarissen. Deze nemen een deel van de taak van de minister voor hun rekening. Ministers en staatssecretarissen vormen samen het kabinet.

Het Parlement

Iedere Nederlandse staatsburger van 18 jaar en ouder heeft stemrecht en mag zijn of haar stem uitbrengen tijdens de verkiezingen van de Tweede Kamer. Alle burgers hebben ook het recht zich verkiesbaar te stellen voor het parlement. Het parlement, de 'Staten-Generaal', bestaat uit twee kamers. De Eerste Kamer telt 75 leden, die indirect gekozen worden door de leden van de Provinciale Staten. De Tweede Kamer heeft 150 leden. Alle wetgeving in Nederland wordt (mede) bepaald door de volksvertegenwoordiging.

Het parlement vormt samen met de regering de wetgevende macht. Er kan alleen maar beraadslaagd en besloten worden, indien meer dan de helft van het aantal leden bij de vergadering aanwezig is. De meeste besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen. De uitvoerende macht in Nederland berust bij de regering, maar zij is hierover verantwoording verschuldigd aan het parlement. Om te kunnen regeren, moeten de ministers het vertrouwen van het parlement hebben. Ministers genieten dit vertrouwen, totdat het parlement een motie van wantrouwen aanneemt. De regering kan van haar kant, in geval van een conflict, de volksvertegenwoordiging ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

De nieuwe ministers en de koningin op het bordes van paleis Huis ten Bosch in Den Haag. Achterste rij v.l.n.r.: Edith Schippers (Volksgezondheid, Welzijn en Sport, VVD), Melanie Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu, VVD), Jan Kees de Jager (Financiën, CDA), Piet Hein Donner (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, CDA), Marja van Bijsterveldt (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, CDA), Hans Hillen (Defensie, CDA), Henk Kamp (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, VVD), Gerd Leers (Immigratie en Asiel, CDA). Eerste rij v.l.n.r.: Uri Rosenthal (Buitenlandse Zaken, VVD), Mark Rutte (premier, VVD), koningin Beatrix, Maxime Verhagen (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, CDA), Ivo Opstelten (Veiligheid en Justitie, VVD). *Foto Roel Rozenburg*

Kabinet-Rutte beëdigd

Gepubliceerd: 14 oktober 2010 13:21 | Gewijzigd: 16 oktober 2010 16:31

Door een onzer redacteurs

Den Haag, 14 okt. Het kabinet-Rutte is nu officieel een feit. Na de beëdiging van de nieuwe ministers door koningin Beatrix verscheen de ploeg van twaalf ministers van VVD- en CDA-huize met het staatshoofd op het bordes van Paleis Huis ten Bosch.

Mark Rutte is nu officieel de eerste liberale premier in 92 jaar en de eerste in de 62-jarige geschiedenis van de VVD. Ook uniek is dat Rutte leiding geeft aan een minderheidskabinet van twee partijen die samen de steun van 52 zetels hebben in de Tweede Kamer. Met gedoogsteun van de PVV van Geert Wilders is er een nipte parlementaire meerderheid van 76 zetels.

De bordesscène vond plaats nadat de ministers een voor een in het paleis de eed of belofte hadden afgelegd. Daarmee beloven ze trouw aan de Grondwet en beloven ze hun ambt op een goede manier te zullen vervullen. Bewindslieden uit het oude kabinet hoefden niet opnieuw te worden beëdigd.

Volgens protocol staat de koningin tijdens de bordesscène altijd in het midden op de voorste rij. De premier staat rechts van haar, de vicepremier staat links van de koningin.

De volgorde van de andere ministers wordt bepaald door de anciënniteit van het departement. Binnenlandse Zaken is het oudste departement, Volksgezondheid is een van de nieuwste.

Traditioneel dragen de heren op de bordesfoto een donker pak met das en de dames een mantelpakje. Al is voor hen ook een rok of een broek toegestaan.

Staatssecretarissen

De staatssecretarissen staan niet op de bordesfoto, omdat zij formeel geen deel uitmaken van de regering. PVV-leider Geert Wilders ontbreekt op de foto omdat hij geen deel uitmaakt van de regering. Hij geeft gedoogsteun aan het minderheidskabinet van VVD en CDA.

(bron: nrc.handelsblad)

De Hofvijver met het torentje van de...
De Hofvijver met het torentje van de...
De Hofvijver met het torentje van de...

De ministersploeg van Rutte:

Premier: Mark Rutte (VVD)

De 43-jarige Rutte is de jongste premier sinds Ruud Lubbers, toen die in 1982 zijn eerste kabinet presenteerde. Ook Lubbers was toen 43. Rutte is sinds 2006 de leider van de VVD. Daarvoor was hij onder meer staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en Kamerlid. Voor hij de politiek inging, werkte hij bij Unilever.

Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (+vicepremier): Maxime Verhagen (CDA)

Maxime Verhagen (54) zit sinds zijn studie geschiedenis in de politiek. Hij was eerst medewerker van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, ging daarna naar het Europees Parlement, en kwam in 1994 zelf in de Kamer. In 2002 werd hij fractievoorzitter, vijf jaar later werd hij minister van Buitenlandse Zaken.

Binnenlandse Zaken: Piet Hein Donner (CDA)

Het ministerschap zit Donner (61) in de genen. Zijn vader was ook minister, zelf zit hij al sinds 2002 in de regering, met een onderbreking tussen 2006 en 2007. Eerst was hij minister van Justitie, maar hij moest in 2006 aftreden in verband met de Schipholbrand. In 2007 werd hij minister van Sociale Zaken. Voor hij in de politiek ging maakte Donner carrière als ambtenaar.

Veiligheid: Ivo Opstelten (VVD)

Veiligheid is het oude ministerie van Justitie, aangevuld met de post politie van Binnenlandse Zaken. Opstelten is nu nog voorzitter van de VVD, en legde als formateur het fundament voor het nieuwe kabinet. De 66-jarige Opstelten was eerder diverse malen burgemeester, onder meer van Utrecht en Rotterdam.

Infrastructuur en Milieu: Melanie Schultz van Haegen (VVD)

Dit ministerie is het voormalige ministerie van Verkeer en Waterstaat en VROM. De 40-jarige Schultz werkte eerder al van 2002 tot 2007 op het op het ministerie van Verkeer en Waterstaat als staatssecretaris. Sindsdien werkt ze bij zorgverzekeraar Achmea.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid: Henk Kamp (VVD)

Henk Kamp (58) bereidt nu als Rijkscommissaris de staatkundige hervorming voor van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Hij was eerder minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in het kabinet Balkenende I en minister van Defensie in Balkenende I, II en III.

Defensie: Hans Hillen (CDA)

Hans Hillen (63) is sinds 2007 namens het CDA lid van de Eerste Kamer. Eerder was hij twaalf jaar lang lid van de Tweede Kamer. Hij was eerder als journalist 14 jaar werkzaam voor de NOS, waarvan zes jaar als politiek verslaggever van het Journaal.

Integratie en immigratie: Gerd Leers (CDA)

Gerd Leers (59) was van 1990 tot 2002 lid van de Tweede-Kamerfractie van het CDA en van 2002 tot 14 januari 2010 burgemeester van Maastricht. Op 11 september 2007 nam Leers met een pamflet politiek stelling tegen de PVV van Geert Wilders, die volgens hem haat zou zaaien.

Buitenlandse Zaken: Uri Rosenthal (VVD)

Uri Rosenthal (65) was in de lopende kabinetsformatie twee keer informateur. Hij is momenteel fractievoorzitter in de Eerste Kamer. Hij zit sinds 1999 in de senaat. Rosenthal geldt als een vertrouweling van Rutte. Hij heeft gewerkt als hoogleraar politicologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en gaf bestuurskunde aan de Universiteit Leiden.

Financiën: Jan Kees de Jager (CDA)

De Jager (41) volgde Wouter Bos op als minister van Financiën nadat de PvdA uit het kabinet stapte. Hij bereidde de miljoenennota voor 2011 voor, en legde het financieel fundament onder het kabinet Rutte-Verhagen. Logisch dat hij voor een nieuwe termijn als minister doorschuift. Hij studeerde aan Nyenrode en de Erasmus Universiteit en trad in 1998 toe tot het CDA-bestuur. In 2007 werd hij staatssecretaris van Financiën.

Volksgesondheid: Edith Schippers (VVD)

De 46-jarige Schippers studeerde politicologie en zit sinds 2003 in de Tweede Kamer. Daarvoor werkte ze als fractieassistent. Ze stond voor de Kamerverkiezingen op de tweede plaats, achter Rutte. Ze geldt als vertrouweling van de VVD-leider en deed als zodanig mee aan de formatieonderhandelingen.

Onderwijs: Marja van Bijsterveldt (CDA)

Marja van Bijsterveldt (49) was staatssecretaris van Onderwijs in het laatste kabinet Balkenende. Daarvoor was ze voorzitter van het CDA. Ze is eigenlijk verpleegkundige maar ging al snel de politiek in. Ze was raadslid en wethouder in de gemeente Almere en burgemeester van de gemeente Schipluiden. Ze was op dat moment de jongste burgemeester van het land.

© RTL Nieuws.nl

Provincie

Provinciale staten, gekozen door de stemgerechtigden in de provincie. (consiglio provinciale)

Gedeputeerden staten, benoemd door de provinciale staten. (giunta della provincial)

Commissaris van de Koningin, voorzitter van beide organen, benoemd door de koningin. (il presidente della provincial)

Gemeente

Gemeenteraad, gekozen door de stemgerechtigden in de gemeente. (consiglio comunaler)

Het college van burgemeester en wethouders (B & W), wethouders gekozen door de gemeenteraad. (giunta comunale)

De burgemeester, benoemd door de regering. (sindaco)

Tips voor raadsleden

1 Leg altijd uit waarom u een bepaald standpunt inneemt. Als politici meer overtuigd zijn van hun gelijk, voelen ze minder de noodzaak hun standpunt te onderbouwen. Een verruiming van de winkeltijden wordt verdedigd met een beroep op de economie zonder uit te leggen waarom het stimuleren van de economie belangrijker zou zijn dan de overlast voor omwonenden.

2 Verpak je boodschap zo dat anderen deze doorvertellen. Politici twitteren zich suf en maken tenen-

krommende campagne filmpjes. Maar ze vergeten regelmatig iets belangrijkers: een krachtige boodschap die een toehoorder zich weken later nog herinnert, en kan doorvertellen.

3 Spreek met burgers, niet alleen met belangengroepen. Niet iedere burger is even mondig. En lang niet elke belangengroep vertegenwoordigt een groot belang. Als volksvertegenwoordiger heeft u de lastige taak om iedereen te vertegenwoordigen, juist ook zij die niet

anders vertegenwoordigd worden.

4 Bedel niet om toezeggingen bij het college. De raad is de baas. In feite doet de wethouder wat deze met de gemeenteraad heeft afgesproken. Die raad beslist in meerderheid wat dat is.

5 Realiseer je dat het debat niet alleen in de raadszaal plaatsvindt. Het debat wordt vaak beperkt tot de raadsvergadering. De werkelijkheid is anders, weet iedereen die

X Meisjesnaam wordt geboortenaam

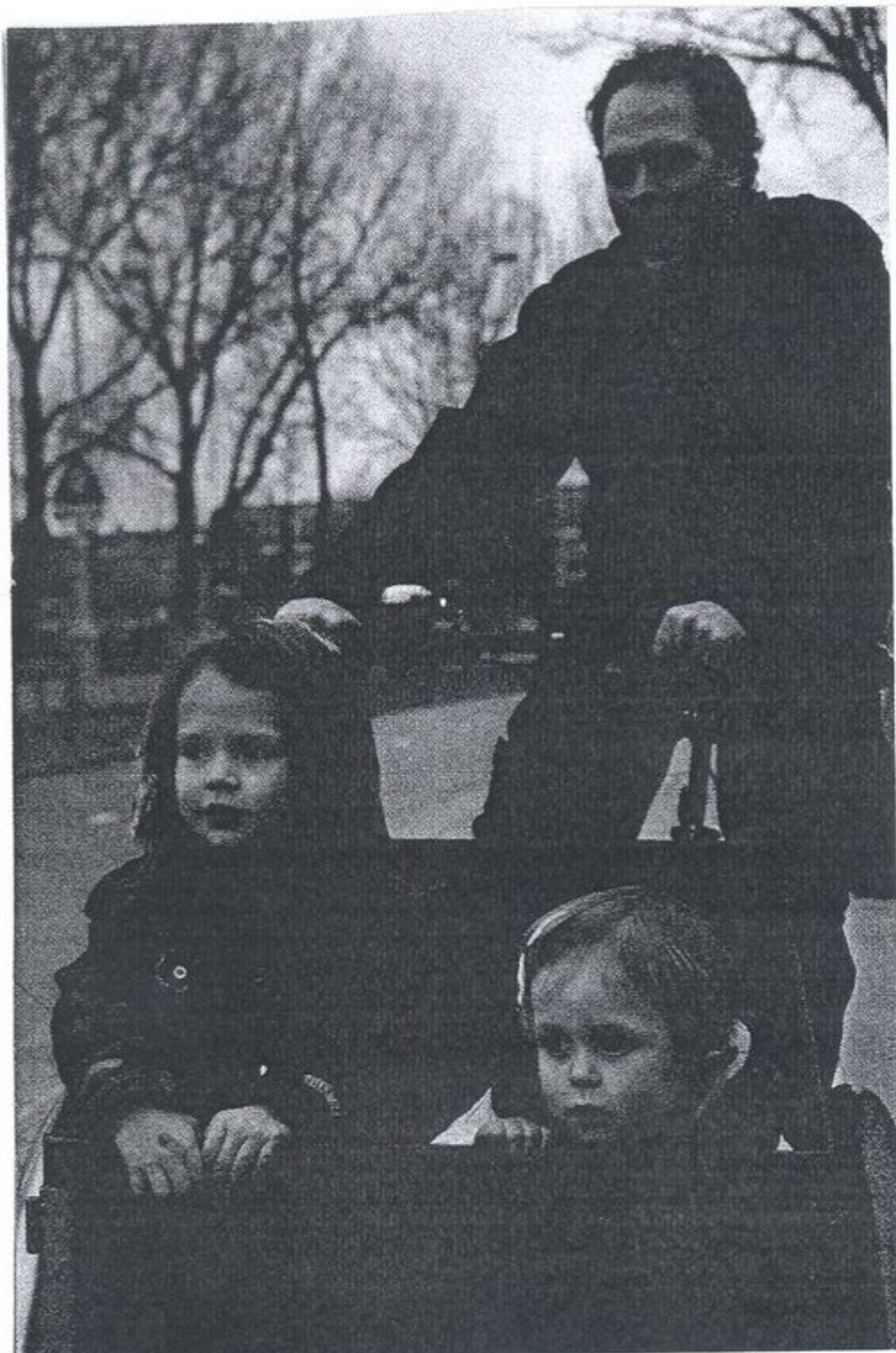
het landelijke debat over de AOW-leeftijd heeft gevolgd. Dit werd uitgebreid gevoerd in de kranten, met folders en tijdens demonstraties.

6 Zoek de samenwerking met lokale media. Beschouw journalisten niet als de vijand, ook al schrijven ze een keer iets naars over uw partij. Lokale journalisten zoeken naar voor de burger interessante informatie, en die kunt u bieden. Bouw een relatie op. Zo bereikt u veel meer dan met het fanatiek verspreiden van persberichten.

Op het aanvraagformulier voor Nederlandse reisdocumenten wordt het woord *meisjesnaam* vervangen door *geboortenaam*. Het ministerie van Buitenlandse Zaken volgt hiermee het advies van de nationale ombudsman op. Die ontving een klacht van iemand die meent dat de aanduiding *meisjesnaam* onjuist en verouderd is. Mannen kunnen immers ook de achternaam van hun vrouw aannemen, of met een andere man trouwen.

De nationale ombudsman stelde de klager in het gelijk en adviseerde het ministerie een geslachtsneutralere term te gebruiken, zodat "iedere burger zich erkend en correct aangesproken voelt". Het is nog niet bekend wanneer de nieuwe formulieren beschikbaar zijn.

Overigens speelt de discussie over het woord *meisjesnaam* al veel langer. Zo schreef de taalkundige Jo Daan in 1995 in *Onze Taal*: "Ik vind dat dit gebruik van het woord *meisjesnaam* officieel verboden moet worden als misleidend en denigrerend."

Kamstra 'ALS WIJ ALS MANNEN EEN KLEIN STAPJE TERUG DOEN, KUNNEN VROUWEN EEN GROTE STAP VOORUIT ZETTEN'

Middenveld

Elke samenleving, zeker de Nederlandse met zijn traditionele polderstructuur, drijft op het maatschappelijk middenveld. In onze definitie worden daartoe gerekend vertegenwoordigers van werknemers- en werkgevers, anderssoortige vakbonden, SER-leden, belangen- en brancheorganisaties, woningbouwcorporaties, ouder- en patiëntenverenigingen, vrijwilligers, enzovoorts. In het vorige overzicht viel al op hoe weinig zichtbaar dat middenveld was op televisie, en het is er nu niet beter op geworden. FNV-voorzitter Agnes Jongerius haalde de top-100 zelfs niet meer, evenmin als werkgeversvoorzitter Bernard Wientjes en SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan. De enige in de top-100 is nu studentenvakbondsvoorzitter Sander Breur. **Top 5: 1. Sander Breur, 2. Robin Linschoten, 3. Karim Scharleman, 4. Chrétien Mommers, 5. Gerrit van de Kamp**

WAO De Nederlandse Wet op de Arbeidsongeschiktheid is uniek in de wereld vanwege haar ongekeerde ruimhartigheid: de oorzaak van de aandoening – of die nu thuis ligt, op vakantie of op het werk – heeft geen invloed op de uitkering. In de jaren zeventig en tachtig ontwikkelde de WAO zich tot een riante mogelijkheid om personeel te laten afvloeien. In twintig jaar verzevenvoudigde daardoor het aantal mensen dat een beroep deed op de wet, en sindsdien is Nederland met grote voorsprong wereldkampioen arbeidsongeschiktheid. Als Nederland relatief evenveel WAO'ers had als Duitsland, zouden het er 280.000 zijn in plaats van 900.000. Sinds begin jaren negentig heeft de politiek geprobeerd orde op zaken te stellen. Daardoor daalde het aantal arbeidsongeschikten, maar de laatste tijd zwellen hun gelederen weer aan en is het niveau van begin jaren negentig alweer bereikt. Een streng oordeel als er sprake is van menselijk leed – en indringende vragen stellen over de aard daarvan – gaat Nederlandse keuringsinstanties klaarblijkelijk niet gemakkelijk af. Het ongekeerde aantal WAO'ers weerspiegelt eigenlijk vooral onze vaderlandse verlegenheid om met ongeluk om te gaan. Dat is niet omdat we zo lief zijn. Nee, we zijn bang om de privacy te schenden en we zijn onverschillig geworden doordat er toch poen genoeg is. Soms vermennen de instanties zich even, als de politiek erom vraagt, maar als ze zien wat ze allemaal overhoop zouden moeten halen, strijken ze toch maar weer liever de hand over het hart. (zie: Amerikaanse toestanden; AWBZ)

De fundamenten van het Nederlandse 'cappuccinomodel'

De Algemene Ouderdomswet AOW is het traditionele staatspensioen waarop iedere 65-plusser, afhankelijk van het aantal jaren dat hij in Nederland woont, recht heeft. Het is een volksverzekering sinds 1957. Meer dan 90 procent van de werknemers spaart daarnaast bij een pensioenfonds. Het is een zaak van de sociale partners. De opbouw van dit pensioen gebeurt meestal verplicht: de werkgever houdt een premie in en draagt zelf gemiddeld het dubbele van die premie af. De AOW is niet inko-

mensafhankelijk en lijkt in die zin op de kinderbijslag: of je nu rijk bent of arm, je ontvangt een vast bedrag.

Een alleenstaande krijgt maximaal 70 procent van het netto minimumloon ofwel circa 1.000 euro bruto per maand. Gehuwde 65-plussers circa 725 euro per persoon.

De premies worden geïnd door de belastingdienst en tegelijkertijd uitgekeerd door de Sociale Verzekeringbank. Dit zogeheten 'omslagstelsel' heeft geen last van fluctuerende aandelenkoersen op de

beurs. Geïnde premies worden direct uitgekeerd, er wordt geen vermogen belegd. Maar dit systeem is niet goed bestand tegen de vergrijzing: steeds minder werkenden moeten de uitkering opbrengen van de huidige AOW'ers.

Aangezien de inkomsten en uitgaven via de Rijksbegroting lopen, gebruikt de staat steeds meer andere belastinginkomsten om de AOW op peil te houden.

De houdbaarheid van de overheidsfinanciën is daardoor in het geding. In tegenstelling tot de AOW belegt

een pensioenfonds de maandelijks ingelegde premies voor langere tijd. Hierdoor zijn pensioenen beter bestand tegen de vergrijzing dan de AOW, maar weer slechter bestand tegen inflatie en een financiële crisis.

Door de vergrijzing is het moeilijker om pensioenfonds vermogend genoeg te houden met hulp van hogere premies.

De rijkdom van pensioenfonds is door de vergrijzing afhankelijker geworden van de beleggingsresultaten.

26/4/11

De Melkertbaan verdwijnt – en nu echt

De Melkertbaan verdwijnt. Nu echt. Zeventien jaar nadat hij werd ingevoerd door Ad Melkert, de toenmalige PvdA-minister van Sociale zaken. Zeven jaar nadat de rijksoverheid hem afschafte. De oorzaak: gemeentelijke bezuinigingen.

De Melkertbaan was oorspronkelijk bedoeld voor mensen met, zoals dat heet, een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Die konden werkervaring opdoen door gesubsidieerd werk te verrichten. Het Rijk betaalde.

Er werden banen gecreëerd in de publieke sector: bibliotheken, onderwijs, sportaccommodaties.

'Melkertiers' mochten geen reguliere banen verdringen. Ze werden conciërge, stadswacht, schoffelaar. De bedoeling was dat ze zouden doorstromen naar structurele arbeidsplaatsen. De bedoeling was ook 40.000 werkplekken te creëren in de publieke sector in een tijd van hoge werkloosheid.

In 1999 werd de Melkertbaan omgedoopt tot ID-baan. ID staat voor Instroom-Doorstroom. In 2000 bleek dat het met die doorstroom niet zo vlotte. Slechts 6 procent van de Melkertiers had inmiddels een reguliere baan. Dat kwam omdat veel van hen daar, wegens welke handicap ook, nog niet klaar voor waren. Maar dat kwam net zo goed doordat werknemers de goedkope Melkertiers graag vasthielden. Mensen met een ID-baan werkten meestal 32 uur per week voor maximaal 120 procent van het minimumloon.

In 2004 besloot de regering de ID-banen af te schaffen – er waren er toen ruim 50.000. Het gebrek aan doorstroming was het belangrijkste argument. Het Rijk stopte met het verlenen van subsidie, maar gemeenten mochten zelf bepalen in welk tempo zij de ID-banen zouden opheffen. Veel gemeenten gingen voortvarend te werk. Waar zij gemiddeld in 2004 ruim de helft van hun reïntegratiebudget uitgaven aan ID-banen, hadden zij dit in 2009 teruggebracht naar 15 procent.

Sommige steden bleven de ID-banen na 2004 betalen. Ze vonden er jaar na jaar een potje voor, zoals Nijmegen, Den Haag, Groningen

en Den Bosch. Maar nu het Rijk hun reïntegratiebudget halveert, komen ook hier de ID-banen onder druk te staan. In Groningen kregen alle 700 ID'ers een brief waarin stond dat onduidelijk is of de gemeente hen kan blijven betalen. In Haarlem gaan 127 ID'ers onzekere tijden tegemoet. In Nijmegen wordt de komende twee jaar driekwart van de 850 ID-banen geschrapt.

Voor de ID'ers in Den Haag (1300), Tilburg (320) en Den Bosch (203) is het doek al definitief gevallen.

Vaarwel Melkertbaan. Maria Kuys (45) was huisvrouw en moeder toen ze elf jaar geleden alleen kwam te staan. Via een traject van de Sociale Dienst kreeg ze een ID-baan op basisschool de Duizendpoot in Den Bosch. Ze wast, plakt pleisters, belt moeders, zet koffie, leest met zwakke leerlingen. En straks? „Dan moet ik met mijn tasje uitzendbureaus langs. Ik wil geen uitkering, maar veertig uur schoonmaken kan ik niet.” De Duizendpoot is een kleurrijke school met 239 leerlingen. Directeur Walter Huijbregts weet niet wat hij volgend jaar moet zonder zijn drie ID-ers. „Eentje is al jaren onze bibliothecaressé!”

Hellen Langeweg (54) ging in 1998 als 'Melkertier' aan de slag. Ze was een alleenstaande moeder met twee jonge kinderen. Ze werkt bij basisschool de Grootte Wielen in Rosmalen. Kopieert, vult verpotten lijmpotten, slijpt potloden, kijkt na, ruimt op. Elke dag van acht tot half drie. Ze hoopte ooit in vaste dienst te komen, maar dat is er nooit van gekomen. Nu loopt ze bij een reïntegratiebedrijf. „Ik heb er een hard hoofd in. Ze zitten echt niet te wachten op mensen van 54.”

Jane Krootjes (50) is een van de vier vrouwen met een ID-baan bij Educatief Centrum Sparrenburg in Rosmalen, een basisschool met ruim 400 leerlingen. Ze werkt er ruim tien jaar als onderwijsassistent.

Ze vangt groepen op als leraren een gesprek of cursus hebben, ze helpt kleine groepjes leerlingen met rekenen of taal. Krootjes heeft nog geen idee wat ze volgend jaar gaat doen.

14-6-11

Eerder met werk stoppen kan, maar kost wel AOW

Het nieuwe pensioenakkoord bevat twee cruciale veranderingen opzichte van het huidige stelsel: werknemers moeten langer doorwerken en hebben minder zekerheid over de pensioenopbouw. De huidige pensioen- en AOW leeftijd van 65 jaar wordt in 2020 verhoogd naar 66 jaar en vermoedelijk in 2025, afhankelijk van de levensverwachting, naar 67 jaar. Eerder stoppen met werken blijft mogelijk. Per jaar dat werknemers vóór de pensioenleeftijd stoppen met werken, worden ze de rest van hun leven 6,5 procent gekort op hun AOW. Ieder jaar langer

doorwerken levert 6,5 procent extra AOW op. Van 2013 tot 2028 wordt de AOW jaarlijks verhoogd met 0,6 procent. Deze verhoging komt bovenop de aanpassing van de AOW aan de stijging van de cao-lonen. De premie voor de pensioenen blijft in principe stabiel (eenderde voor de werknemer, tweederde voor de werkgever). Pensioenfondsen krijgen van De Nederlandse Bank een langere periode (maximaal 10 jaar) om tekorten aan te vullen. Pensioenfondsen mogen zelf kiezen of ze risicovol willen beleggen.

23-06-08

FLITSSCHIEDING.

De populariteit van de flitsscheiding neemt af. Dat blijkt uit cijfers die het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceerde. Vorig jaar kozen 3200 echtparen in Nederland voor de snelle scheidingsprocedure, waarbij het huwelijk eerst wordt omgezet in een geregistreerd partnerschap en vervolgens zonder tussenkomst van de rechter wordt ontbonden. Deze mogelijkheid bestaat sinds 2001. In 2006 bedroeg het aantal flitsscheidingen nog 3900.

Het totale aantal scheidingen lag vorig jaar op 32.600, tegen 31.700 in 2006. Bij deze scheidingen waren 34.700 minderjarige kinderen betrokken. De laatste jaren zijn steeds vaker kinderen betrokken bij scheidingen. „Een kinderwens is voor samenwonende paren steeds meer de aanleiding om te trouwen”, verklaart het CBS. „Hierdoor hadden gehuwde paren in 2007 verhoudingsgewijs vaker kinderen dan tien jaar eerder.” Vorig jaar waren bij zes op de tien uitgesproken echtscheidingen minderjarige kinderen betrokken. In 1997 was dit bij iets meer dan de helft van de echtscheidingen het geval.

methadonbus Nergens in Europa heeft de methadonbus zich zo'n vaste plaats in het stadsbeeld verworven als in Nederland. Zoals ook in geen enkel ander land een drugshulpverlener met een voor de lol geschreven liedje – *Busje komt zo* – een top-1-hit zou kunnen scoren. Nederland is in de jaren zeventig als eerste Europese land op grote schaal begonnen aan verslaafden methadon te verstrekken, een chemisch opiaat met een veel langere werkingsduur dan heroïne. Het idee was dat een heroïneverslaafde die overstapt op methadon zijn dagelijkse dosering langzaam tot nul zou kunnen afbouwen. Dat bleek een misvatting: methadon is net zo verslavend als heroïne en

niemand kickt ermee af. Maar op een andere manier werkte het wel. De mogelijkheid om methadon te gebruiken verminderde de behoefte van verslaafden om een paar keer per dag te 'scoren' en temperde dus de 'drugsgelateerde criminaliteit'. Bovendien kon de overheid door de verstrekking een oogje houden op de gezondheidstoestand van een van de meest kwetsbare en risicodragende groepen in de samenleving. En aangezien risicobeheersing in Nederland een van de grootste deugden is, vormt de methadonverstrekking nu al tientallen jaren een onbesproken post van enige tientallen miljoenen op de begroting van volksgezondheid. *Busje komt zo* – alles onder controle. (zie: coffeeshop; paddotaxi)

Utrecht zet plan voor legale wietteelt door

Door JOKE MAT.

Ondanks weerstand in het kabinet gaat Utrecht door met een experiment voor de legale teelt van wiet. Dat laat wethouder Victor Everhardt (D66) weten in reactie op de recent verschenen drugsnota van het kabinet.

Utrecht lanceerde dit voorjaar het plan om nederwiet voor eigen gebruik gecontroleerd te laten kweken in clubverband. Het zou daarbij gaan om de in Nederland gedoogde hoeveelheid van maximaal vijf wietplanten per persoon. Op deze manier wil Utrecht een deel van de hennepeteelt uit de illegaliteit halen en wietgebruikers boven de 18 jaar een alternatief bieden voor de coffeeshop. De daar verkochte wiet is per definitie illegaal geteeld. Het kabinet moet niets hebben van dit plan van het linkse Utrechtse college (GroenLinks, PvdA en D66). „Experimenten zoals de gemeente Utrecht deze voorstelt zijn in strijd met geldende wetgeving en internationale verplichtingen”, schrijven de VVD-ministers Opstelten (Veiligheid en Justitie) en Schippers (Volksgezondheid) in hun drugsnota. Volgens Everhardt is het Utrechtse experiment gericht op de

volksgezondheid. Omdat momenteel elk toezicht op de wietteelt voor coffeeshops ontbreekt, weten klanten niet wat voor wiet ze daar kopen. „Er kunnen schadelijke stoffen in zitten. Het kan met bestrijdingsmiddelen zijn geteeld of te snel zijn gedroogd.” Ook heeft de gebruiker geen invloed op het thc-gehalte. Thc (tetrahydrocannabinol) is de werkzame stof in cannabis. Voorlopig is Utrecht nog bezig met de uitwerking van het plan. Het experiment begint op zijn vroegst over anderhalf jaar.

In de drugsnota van ministers Opstelten en Schippers staat eveneens dat na de zomer Nederlandse coffeeshops alleen nog toegankelijk zullen zijn voor mensen met een lidmaatschapspasje. Buitenlandse drugstoeristen mogen geen lid worden. Bezoekers moeten naast inwoner van Nederland ook meerderjarig zijn en voor minimaal één jaar lid worden. Opstelten en Schippers willen ook dat de minimale afstand tussen scholen en coffeeshops gaat van 250 naar 350 meter. Amsterdam, Maastricht en steden in Noord-Brabant hebben kritiek op de plannen. Zij vrezen dat de pas tot straathandel leidt en dat de overlast eerder toe- dan afneemt.

Lezen tegen isolement

Jaarlijks verlaten 40.000 kinderen de basisschool met een leesachterstand. Dat is erg maar is slechts het begin van de echte ellende. Deze kinderen verleren het lezen en schrijven allengs verder en worden verborgen paria's. Door het groeiend belang van internet heeft de maatschappij geletterde burgers op elk niveau nodig. Welnu, dat kunnen die achtstegroepers, net begonnen aan de toekomst, al vergeten.

Deze week van de alfabetisering, die vandaag culmineert in de Dag van de Alfabetisering, wordt alarm geslagen.

Drie jaar geleden werd al becijferd dat gemiddeld 1 op de 10 Nederlanders op zijn minst moeite heeft met lezen, schrijven of rekenen. Er zijn dus anderhalf miljoen burgers laaggeletterd of volledig analfabeet. Dat is niet per definitie een probleem van allochtonen met achterstallig Nederlands. Eén miljoen laaggeletterden is autochtoon.

Nauwelijks kunnen lezen en schrijven is behalve een sociale ook een persoonlijke ramp. Zo gaat de hoofdpersoon van Bernhard Schlinks

bekende novelle *De voorlezer*, verfilmd als *The Reader*, liever jarenlang ten onrechte de gevangenis in dan dat ze bekend dat ze niet kan lezen.

Die tragiek is extreem, maar haar lotgenoten ondervinden vergelijkbare schaamte en onmacht. Wie niet kan lezen en schrijven, is gesjochten. Geld pinnen gaat niet. Ondertitels zijn raadsels. Etiketten zonder afbeelding ook. Formulieren worden kwijtgemaakt. Naar gebruiksaanwijzingen wordt geraden. Nee, laat dat menu maar, ik neem wel wat jij neemt.

Laaggeletterdheid begint thuis. Wie niet van jongsaf het belang van taal meekrijgt, staat op achterstand. Maar daarna is het de beurt aan school. Daar moet iedereen leren lezen en schrijven, ook het kind uit de taalzwakke familie. Slaagt dat onvoldoende, dan is het aan de leerkracht om dat op te merken. Die moet vervolgens optreden, omdat de toekomst van zo'n kind in zijn hand ligt.

Op school kunnen lees- en schrijfachterstand nog in een veilige situatie worden opgelost, zonder veel ge-

zichtsverlies. Daarna begint de laaggeletterde zijn leven te beperken tot de veilige eigen kring, smoezen verzinnend om zijn gebrekkige kennis te verbergen, in een wereld die hem steeds verder ontglipt. De schaamte groeit, de kans op ontdekking slinkt en een oplossing raakt steeds verder uit zicht.

Het is aan de overheid ervoor te zorgen dat geen scholier wegkomt met laaggeletterdheid. Het herkennen van falend lezen en schrijven hoort officieel deel uit te maken van de professionele bagage van elke leerkracht. Kleine klassen en individuele aandacht zijn onmisbaar.

Na de school is de omgeving aanzet. Herkent een buur, winkelier, ambte of collega signalen van laaggeletterdheid, dan moet hij de discretie durven doorbreken en hulp bieden. Hoe moeilijk dat misschien ook is, omdat het kan leiden tot verwijten over bemoeizucht. Maar niet kunnen lezen en schrijven leidt tot uitsluiting, eenzaamheid en angst.

Een week van de alfabetisering is eigenlijk te weinig. Dat zouden er 52 per jaar moeten zijn.

4 01/6/11

26/7/10

Werkloosheid in Nederland blijft dalen

Door een onzer redacteurs

De werkloosheid is voor de vierde maand op rij gedaald. Dat maakte het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bekend. In de maand juni waren er 5.000 werklozen minder dan een maand eerder.

De totale werkloosheid komt daarmee uit op 441.000, ofwel 5,6 procent van de beroepsbevolking. Een jaar eerder was dit nog 4,9 procent. De daling van de werkloosheid zette al in het vroege voorjaar in, na een periode waarin er elke maand gemiddeld 9.000 werklozen bijkwamen. Dieptepunt was de maand februari met een werkloosheidspercentage van 6,1 procent, ofwel 478.000 werklozen. Daarna keerde het tij en nam de werkloosheid geleidelijk weer af.

Dit voorzichtige herstel op de arbeidsmarkt is een afspiegeling van het herstel van de economie. De eerste signalen zijn goed - de export trekt aan en de uitzendsector groeit - maar het herstel is broos en er hangen nog veel onzekerheden boven de markt, zoals de eurocrisis.

De daling van de werkloosheid is, conform de groeicijfers in de uitzendbranche, het grootst in de logis-

tiek en de industrie. Beide sectoren profiteren als eerste van de aantrekkelijke markt en hebben nu veel nieuw personeel nodig, nadat zij aan de vooravond van de crisis als eerste afscheid namen van een deel van hun personeel.

In deze sectoren werken voornamelijk mannen. Mede daardoor komt ruim driekwart van de daling van de werkloosheid voor rekening van mannen. Daarbinnen zijn het overigens vooral de jonge, lager opgeleide mannen die profiteren van de aantrekkelijke arbeidsmarkt. De werkloosheid onder hogeropgeleid personeel is nauwelijks afgenomen. Oudere werknemers (tussen 45 en 65 jaar oud) profiteren minder van het herstel op de arbeidsmarkt dan jongeren. De dalende werkloosheid vertaalt zich onmiddellijk in een dalend aantal WW-uitkeringen. Volgens de laatste cijfers van uitkeringsinstantie UWV nam het aantal WW-uitkeringen tussen mei en juni af met 11.000. Vergeleken met een jaar geleden daalde het aantal nieuwe WW-uitkeringen met ruim 22 procent en nam het aantal beëindigde uitkeringen toe met bijna 81 procent.

12-7-10

44

Thuiszorg: zonder klantenstop failliet

Het budget voor 2008 is bij twee thuiszorgorganisaties al op. Dat probleem kan alleen worden opgelost, als de klanten zelf zorg mogen inkopen. „Als brood op is, ga je naar andere bakker.”

Door SHEILA KAMERMAN

Het is roepen dat het brood op is, terwijl de schappen bij de bakker nog vol liggen. En als het brood op is, dan zijn er altijd nog andere bakkers in de wijk. Maar toch, moet twee grote thuiszorgorganisaties in Groningen, Gelderland en Overijssel gedacht hebben, wij gaan in de toekomst in de problemen raken, we slaan nu vast alarm.

En dus melden Thuiszorg Groningen en Sensire (de thuiszorgorganisaties voor Overijssel en Gelderland) in het weekende van 5-6 juli een cliëntenstop aan: vanaf nu zullen ze geen nieuwe klanten meer aan nemen om thuis te verzorgen, behalve als het gaat om terminale patiënten. Mensen die al thuiszorg ontvangen, blijven die krijgen.

Het gaat om eenvoudige zorg; het helpen aantrekken van steunkousen en het geven van een dagelijkse injectie, tot zeer intensieve thuishulp zodat een patiënt na een operatie thuis kan herstellen en niet langer dan noodzakelijk een duur ziekenhuisbed bezet houdt.

De problemen komen vooral door de financieringsstructuur. De politiek bepaalt hoeveel geld er beschikbaar is en verdeelt dat over de verschillende zorgkantoren. Het zorgkantoor bepaalt dan per zorgaanbieder (de thuiszorgorganisatie in dit geval) hoeveel geld ze krijgen om de thuiszorg te leveren. Daar moeten ze het een jaar mee doen. Op is op. Als er

dan meer mensen hulp nodig hebben, moeten die door naar een andere thuiszorgaanbieder. En als die niets meer te bieden heeft, dan houdt het op. Maar daar zit een probleem. Als een cliënt een indicatie heeft gekregen, heeft hij recht op zorg.

Terug naar het brood. Aad Koster, directeur van Actiz, organisatie van zorgondernemers, noemt dat voorbeeld. „Stel je voor dat een overkoepelend kantoor van bakkers in een bepaalde regio bepaalt hoeveel brood een bakker mag bakken. Om zoveel mogelijk mensen van brood te voorzien, bakt de bakker zo goedkoop mogelijk. En als het brood op is, dan moeten de klanten naar een bakker

een paar straten verderop. Als je de bakker inruilt voor een thuiszorgorganisatie, klinkt het opeens heel zot.”

Brood is brood, zou je kunnen zeggen, maar dat vindt Aad Koster niet. Net zoals iedereen een eigen bakker kiest, moet de cliënt zijn eigen thuiszorgorganisatie kunnen kiezen. Dat heet marktwerking en de politiek heeft besloten dat we dat graag willen in de zorg. De instelling met de beste kwaliteit, trekt de meeste klanten.

„Veel mensen kiezen nu eenmaal voor ons, omdat we goed zijn”, zegt Leo Markensteyn, bestuursvoorzitter van Meavita Nederland, de koepelorganisatie waar de twee in de proble-

men geraakte thuiszorginstellingen onder vallen. Evenals twee andere thuiszorginstellingen, die (nog) niet in de problemen zitten.

Maar voor hoelang? Zowel Koster als Markensteyn stelt dat het geld dat de overheid beschikbaar stelt voor de thuiszorg, structureel onvoldoende is. De vraag naar zorg neemt namelijk toe. Markensteyn: „We hebben dit jaar 95 procent van het budget van vorig jaar, terwijl de vraag is gestegen tot 110 procent. Een gat van 15 procent.” Tot nu toe pasten zijn instellingen zelf bij uit in het verleden opgebouwd vermogen. Maar het einde is in zicht, zegt Markensteyn. „Als we nu cliënten zouden blijven aanmerken, zijn Thuiszorg Groningen en Sensire binnen enkele maanden failliet. Het is zo simpel als dat.”

Het is onduidelijk hoelang cliënten hun zorg elders kunnen krijgen voordat het geld overal op is. Maar het probleem vereist een structurele oplossing, zegt Koster. Hij kent die oplossing: een cliënt die bepaalt én betaalt. „Bijvoorbeeld met een voucher. De zorgkantoren worden dan feitelijk overbodig.” Of om in de bakkersmetafoor te blijven: De klant koopt het brood dat hij het lekkerst vindt, bij de bakker van zijn keuze.

- waarmee het afspraken maakt over prijs en 'productie' (aantal cliënten). Taak is zoveel mogelijk zorg tegen de scherpste prijs in te kopen; de zorgaanbieders concurreren met elkaar. Voor veel patiënten is het zorgkantoor een abstractie. Vaak krijgen ze er alleen mee te maken als ze een eigen zorgbijdrage verschuldigd zijn. Het zorgkantoor stelt die vast en int haar.

Een selectie eerdere verhalen over de thuiszorg op nrc.nl/binnenland

De kosten van chronische zorg

Toen het kabinet-Rutte zijn regeerakkoord presenteerde viel het niet zo op. De zorgparagrafen waren immers opgetuigd met zinsnedes over 'keuzevrijheid', 'doelmatigheid' en 'wettelijke verankering'. Maar nu de regering is begonnen met de uitvoering van het akkoord wordt duidelijk dat de zorg voor ouderen, chronisch zieken en psychiatrische patiënten ingrijpend wordt veranderd. Alles wordt anders.

Het meest tot de verbeelding spreekt de maatregel om het persoonsgebonden budget (pgb) zo goed als af te schaffen en 120.000 patiënten, die hun pgb straks verliezen, door te verwijzen naar vrijwilligers of grote instellingen. Het leven van de mensen die nu een pgb hebben kan drastisch veranderen als ze louter zijn aangewezen op verwanten of op instellingen die geen maatwerk leveren. Betrokkenen pleiten er daarom voor om het systeem niet af te schaffen, maar om het te saneren van de fraudegevoeligheid en de wildgroei aan subsidie bureautjes.

Voorals de VVD zou hiervoor gevoelig moeten zijn. Dankzij een pgb kan een chronische patiënt zich onttrekken aan collectief aanbod en keuzes maken. Dat is toch een liberale verworvenheid?

Ware het niet dat de ontmanteling van het pgb-stelsel onderdeel is van een veel langere keten. Zo wordt het mini-pgb wel wettelijk verankerd, waardoor het niet meer de status heeft van een subsidie uit de wet bijzondere ziektekosten (AWBZ). Uit de AWBZ wordt tegelijkertijd 3,3 miljard overgeheveld naar de gemeenten, waardoor dit weer wel een vorm van subsidie wordt en elk jaar kan worden afgewogen tegen pakweg een sporthal.

En een ander deel van de AWBZ wil het kabinet juist onderbrengen bij de verzekeraars. Door deze samenwerking moeten de kosten in toom worden gehouden. Nu is de AWBZ een budgettair expansievat. Vandaar de neiging van verzekeraars om die ongreepbare kosten voor chronische zorg over de schutting van de AWBZ

te gooien, waarna de schatkist betaalt. Voor het kabinet zijn deze structurele veranderingen in de toedeling van de kosten belangrijker dan het liberale pgb-idee. Dat is logisch. De zorgkosten groeien zo dat decentralisatie een uitweg biedt. Als er niet één maar meerdere loketten aanspreekbaar zijn, wordt bezuinigen politiek minder pijnlijk of gevaarlijk. Maar daarom zou het pgb-stelsel niet moeten worden ontmanteld, maar hervormd. De centralisatie waarvoor het kabinet kiest, kan meer kosten dan het opbrengt. Het idee dat familie en vrienden de gaten wel vrijwillig zullen dichten, is naïef.

In de jaren vijftig, toen Nederland nog kostwinners had en mensen minder mobiel waren, had het misschien gewerkt.

In het Nederland van de 21ste eeuw moet er wat anders worden gedaan om mantelzorg en vrijwillige werk te stimuleren. Bescheiden subsidies in ruil voor eigen verantwoordelijkheid zijn daarbij een effectief instrument.

schoolzwemmen In Nederland is zwemmen geen lolletje. In andere landen wordt zwemmen beoefend als sport en als kunstje, bij ons is zwemles een vanzelfsprekend onderdeel van de opvoeding. De standaardprocedure van zwemmen leren, 'afzwemmen' en het

behalen van de diploma's A, B en C is uniek in de wereld. Na de Tweede Wereldoorlog ging de overheid zich ermee bemoeien, en werd het schoolzwemmen ingesteld. Zwemles werd onderdeel van het lespakket en via een landelijk bekostigingssysteem vergoedde het rijk de kosten. Tegenwoordig gaan de meeste kinderen al op hun vijfde of zesde op zwemles. In het kader van de decentralisatie van bevoegdheden, werd daarom de oude rijksregeling afgeschaft. Schoolzwemmen werd afhankelijk van de prioriteiten van plaatselijke politici, en veel gemeenten hebben de subsidiëring geheel of gedeeltelijk stopgezet. Resultaat is dat het schoolzwemmen op twintig procent van de scholen is afgeschaft en op veel andere scholen is ingekrompen. Bepaalde groepen vallen daarmee echter tussen de wal en het schip: kinderen uit allochtone en kansarme milieus, waar geen zwemcultuur bestaat of geen geld is om particuliere zwemlessen te betalen. Naar aanleiding van enkele verdrinkingsgevallen van allochtone jongens pleit de Nationale Raad Zwemdiploma's nu voor de terugkeer van verplicht schoolzwemmen, in ieder geval op 'zwarte scholen'.

JONGEREN ETEN ANDERS

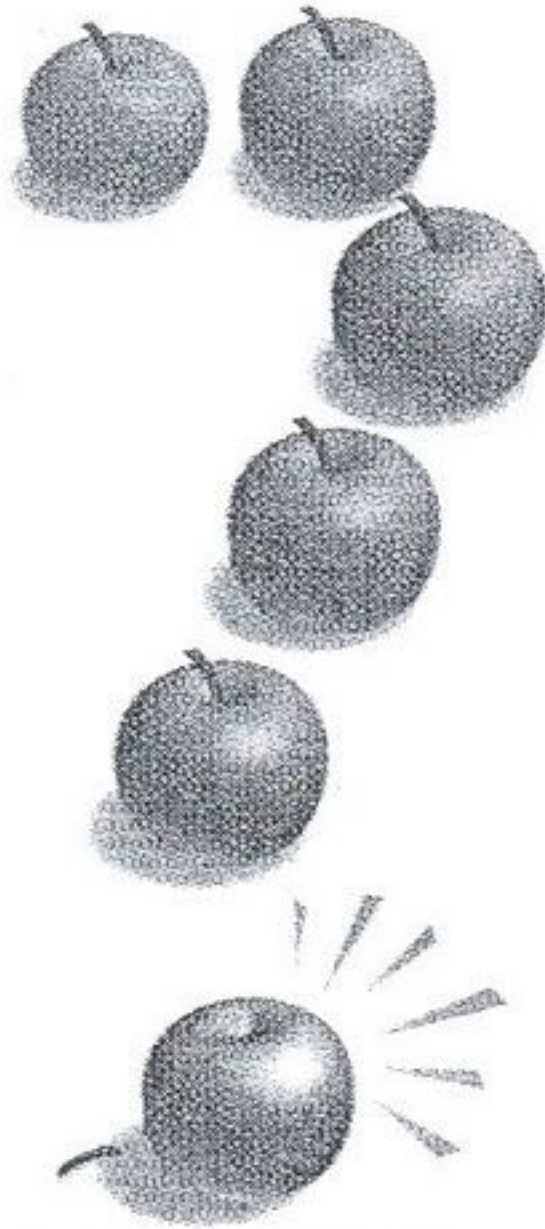
Jongeren...

- eten minder vlees dan de gemiddelde Nederlander
- kiezen eerder mayonaise of ketchup dan jus bij hun eten
- blijven minder graag gekookte aardappelen, dat zijn vooral de 45-plussers
- hoeven geen soep vooraf, dat is vooral iets voor 55-plussers
- laten groenten eerder links liggen dan de gemiddelde Nederlander
- met name studenten in Groningen slepen 2x zoveel afhaalmaaltijden en kant- en klaarmaaltijden de keuken binnen dan de gemiddelde Nederlander
- hebben vaker óf heel kort de tijd voor koken (minder dan 15 minuten, vooral in studentenstad Groningen) óf nemen er ruim de tijd voor
- zetten eerder de pan op tafel of scheppen eerder in de keuken op; oudere thuis-koks zijn sjieker, die zetten vaker schalen op tafel

Bron: www.knorr.nl/onderzoek

ferowheretw

Glimmend appelvet

Illustratie Rik van Schagen

Zelfs schillen is niet echt noodzakelijk

Willy Prins uit Amsterdam eet dagelijks appels. En wat opvalt is dat appels die al wat langer liggen, een glimmend, vettig laagje op de schil krijgen. „Waardoor komt dat? Is dit een natuurlijke reactie of wordt er iets op gespoten?” vraagt hij.

Je hoort het vaker: dat er op appels een laagje wordt gespoten om ze mooi te laten glimmen, of om ze langer houdbaar te maken. Dat is een fabeltje, zegt voedingsdeskundige Patricia Schutte van het Voedingscentrum. „Mensen denken dat de supermarkt of de teler er iets mee te maken heeft. Maar ze weten niet dat deze waslaag op natuurlijke wijze ontstaat bij appels: zo beschermt hij zich tegen uitdroging.” Zou de appel het niet doen, dan zou hij per dag een-tiende van zijn gewicht aan vocht

verliezen en binnen de kortste keren verschrompeld zijn, zegt Schutte.

Onder de appelsoorten is de Jonagold kampioen waslaagaanmakers. En die appelsoort is daarom ook langer te bewaren dan bijvoorbeeld de Elstar.

Telers voegen geen waslagen toe aan hun appels om ze mooier te laten glimmen, zegt ook Jaco van Bruchem, beleidsmedewerker van de Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO). „Maar er zijn wel middelen die van invloed zijn op de kleur van de appel. Zo geeft het rijpingshormoon Ethrel appels een vollere kleur. Het wordt vaak gebruikt in het begin van het seizoen zodat de appels snel de winkels in kunnen. Zogenaamde winterappels laten we op natuurlijke wijze rijp worden en krijgen dus geen Ethrel toegediend.”

Stikstof, een van de belangrijkste voedingselementen voor planten, maakt appels groener. Als er weinig stikstof in de grond zit wordt de appel geel. „Telers zijn voorzichtig te veel stikstof te gebruiken, omdat appels die snel groeien ook minder lang goed blijven”, aldus Van Bruchem.

Behalve een waslaag bestaat er ook een grote kans dat je met een hap appel bestrijdingsmiddelen binnen krijgt. Zowel het vettige laagje als de bestrijdingsmiddelen kun je er niet met water afwassen. Een appel wassen heeft dus geen enkele zin (behalve heel heet met zeep). Een appel schillen daarentegen, helpt wel om het binnenkrijgen van bestrijdingsmiddelen tegen te gaan, omdat slechts een klein gedeelte van de bestrijdingsmiddelen in het vruchtvlees van de appel trekt.

Maar zelfs schillen is niet echt noodzakelijk, zegt Schutte, omdat de middelen niet echt gevaarlijk zijn voor de gezondheid. „De veiligheidsmarges zijn zodanig dat ook als je meer dan tien appels per dag eet, er geen gezondheidsrisico bestaat.”

30-8-10 17

Op postzegels staan geen eurocenten meer

Door een onzer redacteurs

Filatelisten hoeven hun albums niet te sluiten. En kinderen blijven in het najaar langs de deur komen voor het goede doel. Want 'thematische series' en individuele postzegels blijven gewoon uitkomen. De eerste verschijnt op 1 juli en is gewijd aan de Tour de France.

Wat wel verandert: op TNT-zegels maakt de waarde in eurocenten plaats voor een '1' of een '2'. Die duiden respectievelijk binnenlandse post tot 20 gram of tot 50 gram aan. Voor buitenlandse bestemmingen komen er zegels met 'Europa' en 'Wereld'.

De tarieven veranderen niet; een binnenlandse '1' kost 44 cent, een '2' het dubbele, en de buitenlandse 0,77 en 0,95 euro. Maar als ze veranderen hoeft TNT geen nieuwe zegel te drukken. De speciale zegel voor de kerst- en nieuwjaarspost blijft bestaan, maar ook op die zegel verdwijnt de waarde en komt 'december' te staan.

Het nieuwe systeem geldt zowel voor de standaardzegel met de afbeelding van het staatshoofd als de themazegels. De postzegel 'Mooi Ne-

derland Leeuwarden', vorige week uitgegeven, is de laatste met een geldaanduiding had.

TNT benadrukt vooral het gebruiksgemak. „Mensen willen niet telkens uitrekenen of ze genoeg porto plakken”, zegt een woordvoerder. TNT verwerkt da-

gelijks nog 15 miljoen poststukken (waarvan 400.000 pakketten), maar de markt krimpt jaarlijks met 5 procent door de toename van e-mail en andere elektronische communicatie.

De ING Groep is in 1991 ontstaan door de fusie van Nationale-Nederlanden en NMB Postbank Groep.

De historie van Nationale Nederlanden gaat tot De Nederlanden van 1845 en De Nationale Levensverzekering Bank (1863). De geschiedenis van de Postbank begint in 1881 met de oprichting van de RijksPostSpaarbank – de RPS moest het sparen onder brede lagen van de bevolking stimuleren.

De RPS ging in 1977 samen met een ander overheidsbedrijf, de Postcheque- en Girodienst. De Postgiro was opgericht om een giraal betalingsverkeer mogelijk te maken voor alle lagen van de bevolking. In 1986 werden Postgiro en de Rijkspostspaarbank geprivatiseerd (Postbank) en drie jaar later volgde de fusie met de Nederlandsche Middenstands Bank (NMB).

De oprichting van ING als één bedrijf begon in 1990. In dat jaar vervielen in Nederland de wettelijke belemmeringen voor fusies tussen verzekeraars en banken. Dat was voor verzekeraar Nationale-Nederlanden en bankbedrijf NMB Postbank Groep aanleiding om onderhandelingen over een fusie te starten. De fusie tot Internationale Nederlanden Groep kwam in 1991 tot stand. In marktkringen werd de naam al snel ingekort tot ING. In 2009 houdt de Postbank houdt op te bestaan en gaat samen met de ING Bank verder als ING. Het 'girobloauw' maakt plaats voor 'ING-oranje'.

De Nederlandse Krijgsmacht (de strijdkrachten)

Koninklijke landmacht

Koninklijke luchtmacht

Koninklijke marine

Koninklijke marechaussee: staat onder verantwoordelijkheid van verschillende ministeries. Taken: politie voor de krijgsmacht, politie- en beveiligingstaken op Schiphol, steun aan politie (ME = mobiele eenheden), waardetransporten van De Nederlandse Bank, beveiliging van het Koninklijk Huis e.a.

EU – Europese Unie

NAVO – Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

VN – Verenigde Naties

↖

SREBRENICA. Vijftien jaar na de val van de moslimenclave in Srebrenica weet een Amerikaanse ex-generaal hoe dit kon gebeuren: homoseksuelen verzwakten het Nederlandse VN-bataljon dat de *safe area* moest beschermen. John Sheehan, ooit hoog bij de NAVO, sprak op een hoorzitting van de Amerikaanse Senaat over president Obama's plan openlijke homoseksuelen toe te laten in het leger. „Het Nederlandse leger laat ook homo's toe, en u weet wat er in Srebrenica is gebeurd.” In 1995 werden in en rond Srebrenica 9.210 moslimmannen omgebracht, aldus de jongste aanklacht van het Joegoslavië-tribunaal tegen de Bosnisch-Servische leider Radovan Karadzic. Een Nederlands VN-bataljon had als taak de vallei te beschermen tegen de Serviërs. Uit onderzoek van het NIOD bleek dat de militairen met een zwak mandaat werden uitgezonden en dat de voorbereiding tekortschoot. Sheehan zei in de Amerikaanse Senaat dat Europese landen na de Tweede Wereldoorlog de lat te laag hebben gelegd, waardoor veel legers werden „gesocialiseerd”. Daardoor zouden ze zijn verzwakt.

01-5-22
II

Internationale missies

Om de internationale vrede en veiligheid te stimuleren is militair ingrijpen soms nodig. Om bijvoorbeeld strijdende partijen uit elkaar te houden of burgers en bedrijven te beschermen tegen aanvallen van piraten.

De Nederlandse marine, landmacht, luchtmacht en marechaussee zetten zich daarom wereldwijd in voor vrede en veiligheid. Nederland levert op dit moment 1.457 functies voor missies in het buitenland (stand op 1 december 2010). Op dit moment neemt Nederland onder meer deel aan de volgende missies:

- Afghanistan – ISAF
- Bosnië-Herzegovina - EUFOR
- Irak - NTM-I
- Libië - Unified Protector
- Somalië – Ocean Shield en Atalanta
- Sudan – UNMIS en UNAMID

Bron: rijksoverheid.nl

Basisonderwijs

Basisscholen, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen voor speciaal onderwijs verzorgen het primair onderwijs in Nederland. Ouders mogen zelf een school voor hun kind kiezen. Naast openbare scholen zijn er scholen met een bepaalde levensovertuiging of met bepaalde onderwijskundige opvattingen. De Rijksoverheid stelt eisen aan de kwaliteit van het onderwijs. Goed taal- en rekenonderwijs is de voornaamste taak van basisscholen.

Leerplicht

De meeste kinderen in Nederland gaan naar de basisschool als ze 4 jaar zijn. De Leerplichtwet schrijft voor dat kinderen vanaf 5 jaar naar school moeten. Een kind is dan leerplichtig en moet vanaf de eerste schooldag in de maand na de verjaardag op de basisschool meedoen. De gemeente waar ouders wonen stuurt een brief als een kind 3 jaar wordt. In die brief staat wanneer een ouders hun kind moeten inschrijven bij een school in de gemeente. Het is belangrijk om dit op tijd te doen, omdat veel scholen een wachtlijst hebben. Voor veel jonge kinderen is school vermoeiend, daarom hoeven ze nog niet de hele week naar school. Tot 6 jaar mag een kind 5 uur per week thuisblijven.

O N D E R
O P S T A M
L T U U R
N E M E N
S C H A P

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Voortgezet onderwijs

06-11-2007 | Directie Communicatie

Na de basisschool gaan kinderen naar het voortgezet onderwijs. Ze zijn dan 12 jaar of ouder. Het voortgezet onderwijs bereidt scholieren voor op hun toekomstige plaats in de maatschappij. Er zijn drie soorten voortgezet onderwijs:

- vmbo (voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs) duurt vier jaar
- havo (hoger algemeen voortgezet onderwijs) duurt vijf jaar
- vwo (voorbereidend wetenschappelijk onderwijs) duurt zes jaar

Onderbouw

In de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs (de onderbouw) is de lesstof voor alle leerlingen grotendeels gelijk. In de door OCW vastgestelde kerndoelen is helder gedefinieerd wat alle leerlingen moeten leren. Leraren kunnen deze kerndoelen op elk niveau en voor elke leerstijl uitwerken. Dit is het gevolg van de nieuwe wet- en regelgeving die per 1 augustus 2006 is ingegaan.

Leerwegen

Na het vmbo kiezen leerlingen op de leeftijd van gemiddeld zestien jaar voor het middelbaar beroepsonderwijs. Gediplomeerden van de theoretische leerweg van het vmbo kunnen eveneens doorstromen naar de havo. De havo is bedoeld als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs (hbo). In de praktijk stromen havo-gediplomeerden ook door naar de bovenbouw van het vwo of het middelbaar beroepsonderwijs. Het vwo is bedoeld als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs (wo). Hbo-gediplomeerden kunnen eveneens doorstromen naar het wo. In de praktijk stromen vwo-gediplomeerden ook door naar het hbo.

Kerdoelen basisonderwijs

De overheid stelt welke kerndoelen er zijn voor het basisonderwijs. Tot 1993 waren er geen landelijke afspraken over wat een school nu precies moest doen aan taal, rekenen, geschiedenis, etcetera. Scholen maakten daarin zelf keuzes, met als gevolg dat de verschillen tussen scholen erg groot konden worden. De kerndoelen werden ingevoerd om meer eenheid in het onderwijsaanbod te realiseren, de aansluiting met het voortgezet onderwijs te verbeteren en het basisonderwijs beter en doelgerichter te maken. De Inspectie van het Onderwijs controleert scholen op naleving van de wet- en regelgeving. Daar vallen ook de kerndoelen onder.

Citotoets

Eigenlijk is de Citotoets een groot proefwerk om te kijken wat je nu allemaal geleerd hebt op de basisschool. Er wordt dus bepaald in hoeverre je datgene onder de knie hebt dat de basisschool je heeft willen leren. Om te bepalen naar welk type voortgezet onderwijs een leerling kan, kijken ouders en leerkrachten onder andere naar de uitslag van de Citotoets.

1. Taal
2. Rekenen / Wiskunde
3. Studievaardigheden
4. Wereldoriëntatie

Zeer uitgebreide informatie vind je op de site van de Citogroep.

(<http://www.eindtoets.nl/citotoets.php>)

7/13/11

Citotoets verplicht voor alle achtste-groepers

Door een onzer redacteurs

Minister Van Bijsterveldt (Onderwijs, CDA) gaat de Citotoets vanaf het schooljaar 2012/2013 op alle basisscholen verplicht stellen. Verder zal de eindtoets voor groep 8 straks worden afgenomen in april of mei en niet in februari, zoals nu nog het geval is. Dat heeft de minister aan de Tweede Kamer geschreven.

Tijdens de toets zullen leerlingen getest worden op hun kennis van taal en rekenen. Vakken als aardrijkskunde en geschiedenis, die vallen onder de noemer 'wereldoriëntatie', zullen voorlopig niet verplicht getoetst worden. Ze blijven wel facultatief deel uitmaken van de Citotoets, zoals nu ook al het geval is. Mocht uit de reacties op haar wetsvoorstel blijken dat er behoefte bestaat aan een verplicht onderdeel wereldoriëntatie, dan zal Van Bijsterveldt dat in overweging nemen voordat ze haar definitieve wetsvoorstel indient.

Momenteel doet ongeveer 15 procent van de basisscholen niet mee aan de centrale eindtoets van het Cito. Omdat zoveel scholen hun leerlingen aan het eind van groep 8 al testen, noemt Van Bijsterveldt haar besluit „geen aardverschuiving”. Toch vindt

de minister de invoering van een verplichte eindtoets belangrijk, omdat de overheid zo „duidelijk definieert 'wat' kinderen moeten kennen en kunnen aan het einde van het basisonderwijs”.

Scholen moeten aan het eind van de tweede klas middelbare school het niveau van hun leerlingen toetsen. En leraren moeten zich laten bij- en nascholen op straffe van het verliezen van de bevoegdheid. Deze maatregelen beveelt de Onderwijsraad aan in het rapport *Naar hogere leerprestaties in het voortgezet onderwijs*.

Het rapport van de Onderwijsraad moet minister Van Bijsterveldt helpen bij het samenstellen van een Actieplan Beter Presteren, dat de leerprestaties van middelbare scholieren moet verhogen. De minister heeft in december de komst van zo'n actieplan aangekondigd, en daartoe de Onderwijsraad een aantal voorstellen voorgelegd.

De minister stelde onder meer voor om het aantal profielen – vakcombinaties op de middelbare school – terug te brengen van vier naar twee. Dat vindt de Onderwijsraad voorbarig.

Engels in Citotoets

Als er een verplichte eindtoets voor de basisschool komt, moet het onderdeel wereldoriëntatie (natuur, geschiedenis en aardrijkskunde) vervangen worden door Engels. Dat stelde de Onderwijsraad eind vorige maand als reactie op het plan van minister Van Bijsterveldt van Onderwijs om de Citotoets aan het eind van groep 8 verplicht te stellen voor alle basisscholen. Volgens de raad is het goed om op den duur Engels toe te voegen, omdat dit vak onmisbaar is in de verdere schoolloopbaan, en voor de toegang tot de arbeidsmarkt. Er zouden voor Engels ook net als voor Nederlands en rekenen/wiskunde 'referentieniveaus' moeten worden ontwikkeld: standaarden waaraan leerlingen moeten voldoen.

Minister Van Bijsterveldt toonde zich meteen enthousiast over het idee. “Het heeft mijn warme support”, liet ze weten tijdens een overleg met de Kamer over het basisonderwijs. Wel voegde ze eraan toe dat veel leraren het Engels niet voldoende beheersen om het te kunnen onderwijzen. “Docenten moeten worden bijgeschoold, want er gaat nu heel wat steenkolen-Engels over de tafel.”

De meeste Kamerleden waren het eens met de minister.

Omre Taal

7/18-2011

Een **universiteit** is een instelling voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en die academische opleidingen verzorgt en academische titels verleent. Daar is in recente tijden een derde kerntaak aan toegevoegd: het omzetten van de resultaten van onderzoek in nieuwe producten en diensten die resulteren in innovatie voor de industrie en de maatschappij.

Nederlandse en Vlaamse Universiteiten bieden tegenwoordig onder meer bachelor- en master-opleidingen, en geven onderdak aan onderzoeksscholen en onderzoeksinstituten.

Onderwijs en onderzoek

De belangrijkste taken van de universiteit zijn het verschaffen van wetenschappelijk onderwijs en de uitvoering van onderzoek. Hier volgt een bespreken van deze en aanverwante onderwerpen.

[bewerken]Onderwijs

Het hoger onderwijs aan de universiteit start na het voortgezet onderwijs in Nederland of na het secundair onderwijs in Vlaanderen. Het hoger onderwijs kent sinds de Bolognaverklaring in 1999 een tweeledige structuur: drie of vier jaar Bachelor opleiding, al dan niet gevolgd door één of twee jaren Master opleiding.

Studierichting

BAWA

Een studierichting is een coherente verzameling vakken die een student kan volgen. Het wordt niet altijd in dezelfde betekenis gebruikt, omdat sinds de invoering van het bachelor-master stelsel (BaMa) in 2002, gelijktijdig met de introductie van het systeem van accreditatie, de wet nog slechts "opleidingen" kent. Een universitaire studie bestaat sindsdien uit een bachelor- en een masteropleiding. Vaak heeft de student na het behalen van een bachelordiploma de keuze uit vele masteropleidingen om de studie af te ronden. Dat kan ook aan andere universiteiten en in het buitenland. Alle geaccrediteerde opleidingen (bachelor en master) worden in Nederland, door de overheid gepubliceerd in het CROHO (Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs).

Wetenschappelijke promotie

Een wetenschappelijke promotie in academische zin is het behalen van de academische graad van doctor door het schrijven en publiekelijk verdedigen van een proefschrift, al dan niet met stellingen, aan een universiteit, of althans onder supervisie van een hoogleraar die als promotor optreedt. Degene die gaat promoveren wordt in Nederland een promovendus en in Vlaanderen een doctorandus genoemd.

Soorten universiteiten

[bewerken]Universiteiten naar type

Universiteiten kunnen op verschillende manieren worden geclassificeerd. Een bekende classificatie is de indeling in algemene en gespecialiseerde universiteiten. De algemene universiteiten doen onderzoek en bieden onderwijs dat grote delen van het volledige wetenschappelijke spectrum beslaat. De gespecialiseerde universiteiten beperken zich tot specifieke deelterreinen van onderwijs en onderzoek.

Universiteiten die door de staat worden ingericht zijn "openbare" (Nederland) of "gemeenschaps"- (Vlaanderen) universiteiten. Andere universiteiten zijn dan "bijzondere" (Nederland) of "vrije" (Vlaanderen) universiteiten. Hierbij kan de naamgeving verwarrend zijn: zo is de Vrije Universiteit Brussel een vrijzinnige en seculiere universiteit, terwijl de Vrije Universiteit in Amsterdam een christelijke, protestantse universiteit is. De Universiteit Antwerpen is een pluralistische universiteit, opgericht bij decreet door het Vlaams Parlement en ontstaan uit een fusie van voorheen gemeenschaps-, katholieke en pluralistische universitaire instellingen.

In Nederland zijn er afzonderlijke technische universiteiten en de landbouwuniversiteit. In het verleden werden deze met Hogeschool aangeduid; de naam universiteit was voorbehouden aan instituten met tenminste vijf faculteiten, waaronder in ieder geval een medische. In Vlaanderen zijn dat de faculteiten ingenieurswetenschappen en de landbouwkunde aan de grote universiteiten.

Het **hoger beroepsonderwijs**, dat wordt afgekort als **hbo**, is een onderwijsvorm binnen het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen.

[bewerken]Nederland

Hbo-opleidingen worden verzorgd door hogescholen. Zij leiden op tot hogerkaderfuncties binnen het bedrijfsleven en de overheid. In tegenstelling tot universiteiten zijn hbo-opleidingen primair gericht, naast de overdracht van vaktheoretische kennis, op de ontwikkeling van vaardigheden in nauwe aansluiting op de beroepspraktijk.

Hogescholen kunnen zijn onderverdeeld in verschillende organisatorische eenheden, vaak faculteiten genoemd. Binnen een faculteit zijn verschillende opleidingen te volgen. De meeste opleidingen hebben vanaf het derde jaar een specialisatiemogelijkheid, waarbij studenten van dezelfde opleiding kunnen kiezen uit verschillende lesprogramma's. In het derde jaar is, in tegenstelling tot universiteiten, een stage of een leerarbeidsplaats verplicht. In het vierde jaar schrijft de student een scriptie of afstudeeropdracht en loopt die, afhankelijk van de opleiding, een stage of heeft die een leerarbeidsplaats. Bij een leerarbeidsplaats komt de student echt in dienst van het bedrijf.

Hbo-opleidingen duren meestal 4 jaar van ieder 60 ECTS-studiepunten. Daarvan omvat de voorbereidende fase 1 jaar en de hoofdfase 3 jaar.

Er zijn varianten die korter duren, maar dit is bijna alleen het geval bij opleidingen waar de student al een opleiding heeft afgerond in een soortgelijke beroepspraktijk of hij of zij een vwo-diploma heeft behaald.

Beurzen voor allochtonen

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft twintig allochtone jonge wetenschappelijke toptalenten een beurs toegekend om promotieonderzoek te doen. Er waren in totaal 43 aanvragen in het kader van het project Mozaiek, dat NWO en het ministerie van Onderwijs financieren.

De studenten zijn afkomstig uit tal van landen, waaronder Marokko, Afghanistan, China en Indonesië.

De jonge wetenschappers krijgen elk 200.000 euro voor hun onderzoek. De meeste laureaten zijn rond 25 jaar. Er wordt onder meer onderzoek gedaan naar de wettelijke mogelijkheid voor een traditionele islamitische begrafenis in Nederland en België, naar mystici in de vijftiende eeuw, naar de opkomst van regionale televisie in Indonesië en naar een mysterieuze ring rondom de planeet Uranus.

2-08-09

Kritiek op studieadvies voor trage studenten

Door een onzer redacteurs
Universiteiten en hogescholen zijn niet altijd zorgvuldig bij het verstrekken van een bindend studieadvies aan hun studenten. Dat schrijft de Onderwijsinspectie in een rapport. Studenten die in hun eerste jaar onvoldoende studiepunten halen, kunnen van hun opleiding het bindend advies krijgen hun studie te beëindigen.

Studenten voor wie zo'n advies dreigt, worden niet altijd afdoende gewaarschuwd, concludeert de Onderwijsinspectie. Volgens de onderzochte opleidingen was hiervan sprake in zeven procent van de gevallen. Maar van de studenten met een negatief advies beweert een kwart niet tijdig te zijn gewaarschuwd.

Verder leidt tijdsdruk aan het eind van het eerste jaar soms tot een onbevredigende toekenning en afhandeling van het studieadvies. Studenten die een negatief advies krijgen, worden niet goed begeleid bij het zoeken naar een opleiding die beter aansluit bij hun interesses en vaardigheden. Dat leidt ertoe dat studenten verloren gaan voor het hoger onderwijs.

Dit zijn de belangrijkste kritische kanttekeningen bij de hoofdconclusie van de Onderwijsinspectie dat „het bindend studieadvies stelsel-

breed in redelijke mate in overeenstemming met de wet” wordt uitgevoerd. De Inspectie concludeert verder dat de over het algemeen gehanteerde norm van om en nabij de veertig studiepunten (tweederde van het aantal punten dat in het eerste jaar te behalen valt) realistisch is.

Studentenbond LSVb reageert met instemming op de door de Onderwijsinspectie geuite kritiek. „Dit rapport laat zien dat het bindend studieadvies voor onderwijsinstellingen vooral een middel is om het rendement omhoog te krijgen. Terwijl het bedoeld was om studenten te helpen bij het vinden van de studie die het best bij hen past. Nu is aangetoond dat studenten niet altijd goed begeleid of zelfs helemaal niet tijdig gewaarschuwd worden, is het onduidelijk of onderwijsinstellingen wel het recht hebben een negatief bindend studieadvies te verstrekken.”

Henno van Horssen, voorzitter van studentenbond ISO, vindt dat het „op deze manier niet verder kan met het bindend studieadvies. De Inspectie staat niet bekend om haar kritische rapporten en dit is een zeer kritisch rapport. Wij gaan er bij universiteiten en hogescholen op aandringen dat ze snel iets doen met de aanbevelingen.”

30-11-09 #
BEZETTING. Circa dertig studenten hebben het bestuursgebouw van de Rijksuniversiteit Groningen bezet. Ze protesteerden tegen invoering van het bindend studieadvies voor eerstejaarsstudenten. De studenten, van wie enkelen verkleed als sinterklaas en zwarte piet, barricadeerden de toegang tot het gebouw aan de Oude Boteringestraat. Eerstejaarsstudenten in Groningen moeten vanaf komend collegejaar in hun eerste jaar 40 van de 60 studiepunten halen, en binnen twee jaar hun propedeuse, anders krijgen ze het bindend advies te vertrekken. Bij andere universiteiten bestaat dit soort regelingen al, Leiden was in 1997 de eerste.

En het aantal studenten stijgt alleen maar door

- De Nederlands universiteiten blijven maar groeien. De Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) maakte bekend dat zich op 15 augustus 4,5 procent meer studenten hadden aangemeld dan vorig jaar. In totaal hebben zich 46.000 eerstejaars ingeschreven.

- Dit is het derde jaar op rij dat het aantal inschrijvingen toeneemt. In 2009 was er een groei van 12 procent ten opzichte van het jaar ervoor. Vorig jaar was er een groei van nog eens 2 procent vergeleken met 2009.

- Opvallend is dat dit jaar de groei grotendeels wordt veroorzaakt door een toename van het aantal deelnemers met een niet-Nederlandse nationaliteit. Hun aantal bedraagt tot nu toe ruim 7.000. Dat is een stijging van 38 procent ten opzichte van dezelfde datum vorig jaar.

- Bij de opleidingen zit de grootste groei bij studies die vallen onder de vakgebieden techniek (17 procent), natuur (12 procent) en economie (11 procent). Met meer dan 4.000 aanmeldingen is de bacheloropleiding psychologie dit jaar veruit het meest populair.

De Shanghai-ranking is heel belangrijk, Leiden staat nu op plek 70

De internationale ranglijsten van universiteiten verschijnen elk jaar. Deze 'rankings' zijn de universitaire hitparades: studenten, onderzoekers en sponsors laten hun keuze voor een universiteit er vaak van afhangen. Een hoge plek op een van de ranglijsten is dus niet alleen een afspiegeling van kwaliteit, maar ook goede reclame.

De krachtenbundeling van Leiden, Rotterdam en Delft moet de drie universiteiten in de hogere regionen van de ranglijsten brengen. Een van de belangrijkste lijsten is die van de Shanghai Jiao Tong University. Het gaat in deze ranglijst om de top-500 universiteiten in de wereld.

De volgorde van de Shanghai-ranglijst wordt bepaald door het aantal afgestudeerden en wetenschappers met een Nobelprijs of Fields Medal, het aantal veel geciteerde onderzoekers in 21 wetenschapsgebieden, het aantal artikelen in *Science* en *Nature*, de Science Citation Index en de Social Science Citation Index en de personele omvang.

De Shanghai-lijst wordt gedomineerd door acht Amerikaanse universiteiten in de top-10. De Engelse universiteiten van Cambridge en Oxford zijn de overige universiteiten in de top-10. Van de Nederlandse universiteiten staat Utrecht op plaats 50 en Leiden op 70.

Mocht het daadwerkelijk tot een fusie komen, dan zal de nieuwe fusie-universiteit hoger scoren op veel lijsten. Leiden is vanouds sterk in de rechtsgeleerdheid, Delft heeft een goede bètafaculteit, Rotterdam een goede economiefaculteit. Deze onderdelen versterken elkaar als de universiteiten samen gaan. Daardoor zal de totaalscore van de universiteit een stuk hoger uitvallen dan de afzonderlijke scores die Leiden, Delft en Rotterdam nu hebben.

„Samen komen we in de Europese top en op veel terreinen in de wereldtop”, zegt Henk Volberda, hoogleraar management in Rotterdam.

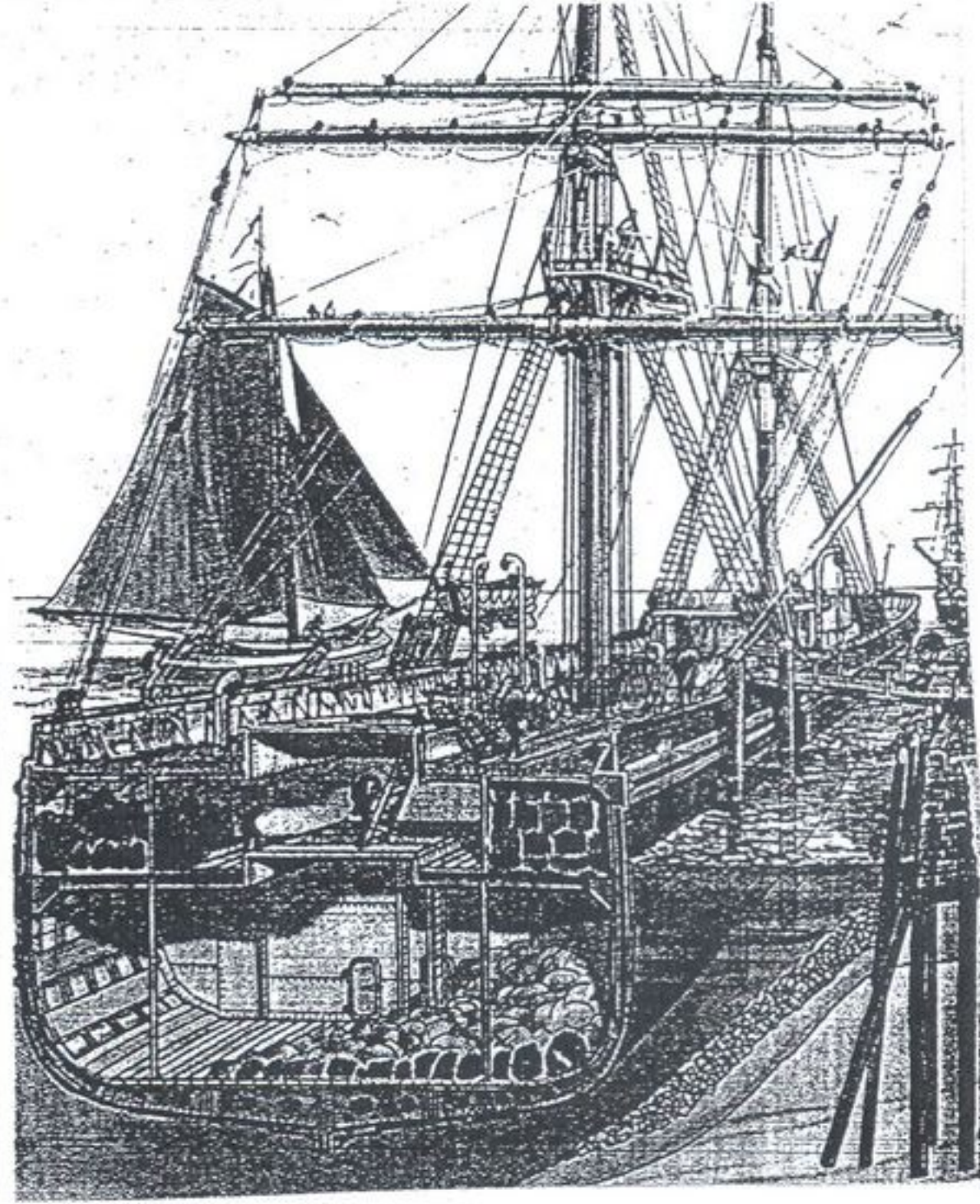
De Europese delta

▶ De Nederlandse paradox kan verklaard worden met de bijzondere ligging van westelijk Nederland, aan de monding van belangrijke Europese rivieren en langs de drukste zeeroutes van de aardbol. Het gebied tussen Le Havre en Hamburg vormt de toegangspoort tot Europa. De havens in dit gebied hebben dan ook een poortfunctie voor de rest van Europa; nergens ter wereld wordt op zo'n klein stuk zeekust zo'n enorme hoeveelheid goederen per schip aan- en afgevoerd. Dat is niet alleen tegenwoordig zo, maar begon eigenlijk al aan het eind van de middeleeuwen.

• In die tijd hadden handel en bijbehorende scheepvaart een ander karakter. De schepen waren klein en de hoeveelheden handelswaar beperkt. De gebieden rond de Oostzee hadden overschotten van granen, huiden, hout en andere bosprodukten. In Zuid-Europa produceerde men meer wijn en zout dan men zelf gebruikte. De lage landen aan de Noordzee leverden gezouten vis (haring), bier, bakstenen en vooral lakense stof (fijngeveven wol). De Engelsen waren succesvolle wol- en wapenleveranciers en uit Centraal-Europa kwam een grote verscheidenheid aan metalen en metaalprodukten. Dit alles werd per schip vervoerd over de rivieren, maar vooral langs de kusten.

Men kon natuurlijk rechtstreeks handel drijven met de diverse delen van Europa. Maar een kapitein die uit Spanje een lading zout naar Engeland bracht, kon weinig beginnen met een retourlading wol. Daardoor ontstonden al gauw stapelplaatsen: handelsstadjes waar goederen uit alle windstreken werden verhandeld en opgeslagen in pakhuizen. Aanvankelijk profiteerden de havens van West-Nederland daar niet zo sterk van. Het Hansa-verbond dat de handel tussen het Oostzeegebied en het stroomgebied van de (Duitse) Rijn in handen had, maakte voor de scheepvaart vooral gebruik van Zuiderzee en Gelderse IJssel, waardoor stadjes als Kampen, Deventer en Zutphen tot bloei kwamen. Maar door het verzanden van die arm van de Rijn verplaatste de scheepvaart zich naar de andere mondingen in het westen.

Figuur 16. De ontwikkeling van de scheepvaart en havenbouw in Rotterdam: van 19e-eeuws zeilschip naar modern containerschip [fig. 17]. ▼

EXPORT. Nederland is op de wereldranglijst van grootste exporteurs opgerukt naar de vijfde plaats. Het heeft vorig jaar Frankrijk en Italië ingehaald. Grootste exporteur ter wereld blijft Duitsland, op de voet gevolgd door China. Dat blijkt uit het *World Trade Report 2009* van de Wereldhandelsorganisatie WTO. De export van Frankrijk en Italië steeg wel (beide met 10 procent in waarde in 2008), maar die van Nederland steeg harder vergeleken met het jaar daarvoor (met 15 procent). En Nederland was beide landen al aan het inlopen. Wereldwijd rukt China op, maar opmerkelijk genoeg vlakke de Chinese export vorig jaar al af en viel terug naar 17 procent tegenover nog 26 procent in 2007 en vergelijkbaar hoge groeicijfers in de jaren daarvoor. Amerika behield zijn derde plaats op de wereldranglijst, Japan zijn vierde, al nadert Nederland snel. Wordt de Europese Unie meegerekend, dan spant die veruit de kroon.

3-00-03

- 1) wat wordt bedoeld met 'poortfunctie'?
- 2) Met welke gebieden dreef Holland handel tijdens de Middeleeuwen?
- 3) Wat verstaan we onder een 'stapelplaats'?
- 4) Met welke steden dreef het Hansa-verbond vooral handel en waarom?
- 5) Waarom zijn de Vlaanderen nooit bekend geworden als sheepvaarders en de Hollanders wel?
- 6) Wat is het verband tussen de geografische kenmerken van Nederland en de infrastructuur?

WERKWOORDEN VOC-SCHIP

1. Bij het Scheepvaartmuseum in Amsterdam (tijdelijk bij NEMO) _____ [liggen] een mooie replica van het VOC-schip: 'Amsterdam', een schip met een tragische geschiedenis.
2. Op 8 januari 1749 _____ [vertrekken] het fonkelnieuwe VOC-schip de Amsterdam van de rede van Texel voor zijn eerste reis naar Azië en aan boord _____ [bevinden] zich 203 zeelieden, 127 soldaten en 5 passagiers.
3. De 33-jarige Willem Klump was kapitein op de Amsterdam. Het schip was _____ [volstouwen] met handelsgoederen (textiel en wijnen), ballastlading (bouwstenen en kanonnen), gebruiksgoederen voor de VOC in Azië (papier, pennen, gereedschap, etc.) en proviand.
4. Ook _____ [vervoeren] men vele kisten met zilver, om producten als specerijen, zijde of porselein te kopen in Azië.
5. Het _____ [stormen] verschrikkelijk en Klump _____ [laveren] zijn schip in een baai bij Hastings, bij de Engelse kust, maar de wind _____ [verergeren] en _____ [bedreigen] het schip zó erg dat het verloren _____ [dreigen] te gaan.
6. De toestand aan boord _____ [zijn] rampzalig, omdat er ook nog eens een epidemie was _____ [uitbreken] en er al 50 mensen waren _____ [overlijden].
7. Dagenlang _____ [proberen] Klump het logge, zwaar geladen schip tevergeefs tegen de loeiende wind en de zware zeegang op te kruisen, maar het roer was op de zeebodem _____ [stukslaan] en het schip was daardoor stuurloos _____ [worden].
8. Het schip _____ [worden] als verloren _____ [beschouwen] en Klump _____ [laten] het opzettelijk op het strand lopen, waarmee hij het leven van de bemanning _____ [redden] en ook een deel van de kostbare lading.
9. Van het zilver werden 28 kisten _____ [redden], maar vrijwel onmiddellijk nadat Klump zijn schip verlaten _____ [hebben], _____ [arriveren] plunderaars aan boord en zij _____ [storten] zich op de achtergelaten kostbaarheden; het schip moest _____ [beschermen] worden door Engelse militairen.
10. Binnen enkele weken _____ [zakken] de Amsterdam tot het bovendeck weg in de weke bodem en het schip _____ [worden] door het water _____ [overspoelen].
11. Op 11 maart 1749 _____ [staken] men alle pogingen om de lading van de Amsterdam te bergen en _____ [worden] de lading als verloren _____ [beschouwen].